

153.3

01710

3-5

การศึกษาวิจัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
เรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" และผู้ปกครองใช้กิจกรรม
ตามปกติในชีวิตประจำวัน

23 ส.ค. 2539

ปริญญานิพนธ์

ของ

กฤษณี ภูพัฒน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

กรกฎาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

197141

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ละอ อ ชุติกร)

บัณฑิตวิทยาลัยมอบให้ได้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๙5 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2538

ประกาศศุภผลการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือและการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบังษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ละออ ชุติกร ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ราศีทองสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน ที่ได้กรุณาตรวจและให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และกรุณาให้ความสะดวกและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งในการศึกษาทดลอง

ขอขอบพระคุณคุณครู เด็ก และผู้ปกครองของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสามเสน ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการศึกษาทดลองครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ สุรรัตนะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเจตบรรลือสินธุ์ และเพื่อนนิสิตปริญญาโทสาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือท่วงไยและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้แต่มีส่วนช่วยให้การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ให้พระคุณทุกท่าน

กฤษณ์ ภูพัฒน์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	2
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง	7
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	12
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา	19
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	24
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	25
	ประชากร	25
	กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	25
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	26
	การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	26
	แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง	30
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	31
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	32
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32

1	เปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และผู้ปกครองใช้ กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวันหลังการทดลอง	33
2	เปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ก่อนและ หลังการทดลอง	34
3	เปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติใน ชีวิตประจำวัน ก่อนและหลังการทดลอง	35

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	รูปแบบการสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ในการแก้ปัญหา	27
---	---	----

ภูมิหลัง

ในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุด เป็นระยะวิกฤติที่เด็กสามารถพัฒนา
ด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว จึงง่ายต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และสามารถส่งเสริมพฤติกรรมที่พึง
ประสงค์ได้ดี ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในวัยนี้จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาชีวิตที่มีคุณภาพต่อไป

(Bloom. 1964: 215)

การที่จะพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าจำเป็นต้องมีประชากรที่มีคุณภาพ
ในการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติควรให้ความสำคัญ
ต่อการพัฒนาการด้านสังคมและจิตใจ จากนโยบายการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539 รัฐบาลเริ่มให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการด้านสังคมมากขึ้นโดย
มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพพลเมืองให้มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถพึ่งตนเองและ
ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ. 2533 : 1) แต่ปัจจุบันสังคมมี
การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรุนแรงอันเกิดจากความ
ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและระบบข้อมูลข่าวสารทำให้บุคคลและสังคมปรับตัว
ตามไม่ทัน ก่อให้เกิดปัญหาด้านวัตถุนิยมและจริยธรรมอย่างรุนแรง (สุโขทัยธรรมมาธิราช.
2537 : 172) ซึ่ง พิชรี สวนแก้ว (2532 : 15) กล่าวว่า การให้ความสำคัญต่อวัตถุเป็น
ปัญหาที่สำคัญเพราะค่านิยมเหล่านี้จะถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อไป บุคคลจะไม่สนใจเรื่องคุณธรรม
ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบการแข่งขัน ขาดความเคารพต่อผู้ใหญ่ นอกจากนั้น อัญชลี
ไสยวรรณ (2535 : 1 - 2) ได้กล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดมลภาวะต่าง ๆ เช่น
ควันพิษตามท้องถนน อากาศที่ร้อนเพิ่มขึ้น น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเน่าเสียการถูกรบกวนจาก
เสียงประเภทต่าง ๆ ขยะมูลฝอย ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากความเชื่อ ทศคติหรือ
ค่านิยมของบุคคล และในสภาพสังคมปัจจุบันที่กำลังประสบปัญหาความล้มเหลวในการทำงาน
ปัญหาสุขภาพจิต ตลอดจนปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ซึ่ง จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ
(2531 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 : 250) มีความเห็นว่าเกิดขึ้นเพราะบุคคล
ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลจะนำไปสู่ปัญหาของสังคมซึ่ง
ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวอาจทำได้โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุ วิธีป้องกันและแก้ปัญหาค้าง ๆ การปฏิบัติคนเป็นต้นแบบที่ดี การอบรมสั่งสอนให้ประพฤติดุติตามกฎระเบียบของสังคมรวมทั้งการส่งเสริมให้มีวินัยโดยเฉพาะวินัยในตนเองแก่เด็กตั้งแต่ปฐมวัยจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เชเวียคอฟ และฟริทซ์ (Sheviakov and Fritz. 1965 : 8 - 14) ได้ให้ความเห็นว่า วินัยในตนเองเกิดจากรากฐานแห่งความชื่นชอบ และอุดมคติหรือการยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ตนสร้างขึ้น ไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับให้กระทำตามคำสั่งของผู้อื่นหรือการลงโทษใด ๆ ส่วน วอลซ์ (Walsh. 1981 : 43) มีความเห็นว่า จะทำให้เด็กรู้ว่าสิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ เมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาแล้วให้เด็กแลกเปลี่ยนทัศนะและตัดสินใจร่วมกัน สร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อใช้ในการแก้ปัญห เด็กย่อมจะเห็นความสำคัญของข้อตกลงและให้การยอมรับและปฏิบัติตาม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม (2520 : 8) ที่กล่าวว่า วินัยในตนเองเกิดจากการยอมรับและเต็มใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยการตัดสินใจของตน ฉะนั้นจึงควรให้โอกาสเด็กได้ฝึกการสร้างวินัยในตนเองตั้งแต่วัยปฐมวัย เพราะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาลักษณะนิสัยให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การมีวินัยในตนเองไม่ได้เป็นคุณลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นลักษณะที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (มุสตี กุญอินทร์ และคนอื่น ๆ. 2526 : 48 - 52) และสิ่งแวดล้อมที่เด็กใกล้ชิดมากที่สุดคือบ้านและบุคคลในบ้าน แจ่มจันทร์ เกียรติกุล เชื่อว่า ความเป็นพลเมืองดีเป็นวิถีทางของชีวิตซึ่งจะเริ่มต้นที่บ้าน บิดามารดาที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่ให้ตัวอย่างแก่เด็กทั้งการกระทำ คำพูด และการแสดงความรู้สึก (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2531 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Doyle. 1961 : 361) การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม และการกระทำเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กที่จะเลียนแบบ การสร้างวินัยในตนเองที่ต้นนั้นจะต้องเกิดจากความรัก ความอบอุ่น ที่ได้รับจากบุคคลในบ้านรวมถึงการอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก

วินัยในตนเองส่งเสริมได้จากการให้เด็กร่วมกันแก้ปัญหา และปัญหาค้างกล่าวนี้นักแฝงอยู่ในกิจกรรมการเล่น และกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การหยิบยกสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเพื่อให้เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนทัศนะและตัดสินใจร่วมกัน สร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาก็เป็นวิธีการส่งเสริมวินัยในตนเองซึ่งเด็กได้เป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง

วินัยในตนเองควรได้รับการส่งเสริมตั้งแต่ช่วงปฐมวัยโดยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองซึ่งได้รักและคุ้นเคยมากที่สุด และมีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดน่าจะเป็นการส่งเสริมวินัยในตนเองที่มีประสิทธิภาพ โดยการช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และวิธีการส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม กานต์ รัตนพันธ์ (2532 : 67 - 69) พบว่า การใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองแบบสื่อสารสองทาง เป็นวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยใช้จดหมายข่าวส่งจากครูถึงผู้ปกครองและมีการบันทึกข้อความจากการสนทนาหรือตอบคำถามของเด็กจากผู้ปกครองถึงครูทุกครั้ง

จากสภาพปัญหาที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของบุคคล ทำให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กไม่มีเวลาดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดในช่วงปฐมวัย นอกจากนี้ยังขาดความเข้าใจในการส่งเสริมวินัยในตนเองที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่เด็ก เด็กจึงขาดโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมการสร้างวินัยในตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน จะมีความแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ปกครองช่วยพัฒนาวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบวินัยในตนเองระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองก่อน และหลังการทดลองระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงผลของการส่งเสริมวินัยในตนเองด้วยชุดความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และการใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมวินัยในตนเอง ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการช่วยพัฒนาวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 175 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุ 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครองใช้กิจกรรม 2 แบบ คือ

3.1.1 การใช้ชุดความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

3.1.2 การใช้กิจกรรมส่งเสริมวินัยในตนเองตามปกติในชีวิตประจำวัน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ วินัยในตนเอง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ทำการทดลองสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 กิจกรรม รวมระยะเวลาในการทดลอง 9 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดามารดา ญาติ หรือผู้ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูและรับผิดชอบเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ กรุงเทพมหานคร
3. วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยปฏิบัติตามข้อตกลง รู้จักรักษาสິงของของตนเองและส่วนรวม และเก็บของเข้าที่ การมีวินัยในตนเองนี้สามารถทดสอบได้ด้วยแบบทดสอบที่ปรับปรุงขึ้นจากแบบทดสอบของกองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และผู้วิจัยสร้างเพิ่มเติม
4. การส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัย ในการศึกษาครั้งนี้จำแนกออกเป็น 2 แบบ ดังนี้
 - 4.1 การส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดความรู้แก่ผู้ปกครอง ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หมายถึงการที่ผู้ปกครองได้ใช้ชุดจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นชุดเอกสารให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ชื่อชุด "ขอให้หนูคิดเอง" มีลักษณะเป็นจุลสารซึ่งเน้นการให้เด็กปฐมวัยสร้างข้อตกลงเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล และเลือกกระทำโดยไม่ได้อึดบังคับให้กระทำตามคำสั่งหรือการลงโทษใด ๆ ซึ่งผลของการปฏิบัติตามข้อตกลงนี้จะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น จุลสารชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนี้จัดทำสัปดาห์ละ 1 เล่ม ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม เป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ รวม 27 กิจกรรม
 - 4.2 การส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน หมายถึง การที่ผู้ปกครองจัดประสบการณ์การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันแก่เด็กปฐมวัยด้วยวิธีการที่ผู้ปกครองเห็นว่าเหมาะสมกับเด็กและสภาพการณ์ โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการประชุมชี้แจงของครู เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยอย่างอิสระในชีวิตประจำวัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง
 - 1.1 ความหมายของการมีวินัยในตนเอง
 - 1.2 ความสำคัญของการมีวินัยในตนเอง
 - 1.3 ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง
 - 1.4 แนวทางในการส่งเสริมวินัยในตนเอง
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวินัยในตนเอง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 2.1 ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 2.2 ความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 2.2.1 ความสำคัญของเด็กปฐมวัย
 - 2.2.2 ความสำคัญของผู้ปกครองต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัย
 - 2.2.3 บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 2.3 แนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 2.4 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับการสื่อสาร
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา
 - 3.1 ความหมายและความสำคัญของการคิดแก้ปัญหา
 - 3.2 แนวทางในการส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง

1. ความหมายของการมีวินัยในตนเอง

การมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคล ได้มีผู้ให้ความหมายคำว่าวินัยในตนเอง ไว้หลายท่านว่า หมายถึง การบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลด้วยอำนาจจากภายในของตนเอง และเป็นอำนาจที่เกิดจากการเรียนรู้หรือการยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่ง (Good. 1973 : 520) การรับรู้และการยอมรับนี้มีผลทำให้บุคคลเต็มใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม มีความขัดแย้งในใจเมื่อมีความอยากหรือความต้องการที่ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะของสังคมตามที่ตนได้รับรู้กฎเกณฑ์ มีความละอายใจ ไม่สบายใจ หากเกิดการกระทำที่ไม่ดี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก. 2520 : 8) และวินเซนต์ (Vincent. 1961 : 42 - 43) เสริมว่า การมีวินัยในตนเองรวมถึงการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น การกระทำในสิ่งที่เหมาะสมที่จะตอบสนองความต้องการและสิทธิของผู้อื่น หรือการกระทำในสิ่งที่จะเป็นผลให้ตนประสบความสำเร็จในอนาคต

จากความหมายที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตนเห็นว่ามีค่าทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมนั้นเกิดจากความต้องการและความเชื่อหรืออุดมคติของตน โดยไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับจากอำนาจภายนอก

2. ความสำคัญของการมีวินัยในตนเอง

สุชา จันทน์เอม (2511 : 9) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีวินัยในตนเองว่า เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยของเด็ก ส่วน เพค (Peck. 1958 : 247 - 250) ได้ศึกษาและพบว่า การที่เด็กมีความรู้สึกผิดชอบสูงขึ้นอยู่กับส่งเสริมด้านวินัย จากการสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่พบว่า ความใกล้ชิดซึ่งกันและกันระหว่างพ่อแม่กับลูก การให้ความรักของพ่อแม่เป็นการส่งเสริมวินัยที่ได้ผล ทำให้เด็กมีการควบคุมจากภายในอย่างแท้จริง และจากผลการวิจัยของ มุสเสน (Mussen. 1969 : 335 - 341) ยังพบว่า นอกจากให้ความรักแล้วการส่งเสริมวินัยให้แก่เด็กโดยการใช้เหตุผลจะเป็นการส่งเสริมวินัยที่ได้ผลดีที่สุด ช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็ก ช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผล หรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการและจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูง สมิตร (2521 : 20 - 21) กล่าวถึงความสำคัญของการมีวินัยในตนเองว่า ช่วยให้เด็ก

มีความอ่อนน้อม มีความเห็นอกเห็นใจ ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ทั้งยังทำให้ผู้รักษาวินัยเป็นคนดี ช่วยป้องกันความเลื่อม เราอาจใช้วินัยในการวัดความดีของคนว่าใครจะเป็นคนดีมาน้อยเพียงใด ด้วยการสังเกตวินัยของผู้นั้นและการมีวินัยยังแสดงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

สมาคมเรื่องเด็กแห่งสหรัฐ (ยุพดี เศษะอังกร. 2525 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Child Study Association of America. 1953 : 132 - 135) เน้นให้เห็นถึง จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการสร้างวินัยในตนเองคือ เพื่อระงับหรือควบคุมความโกรธความรู้สึกต่ำต้อย ความรู้สึกว่าคุณเองมีความผิดอยู่ตลอดเวลาและความกลัวต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุให้บุคคลขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งผลต่อการแสดงออกทางความคิดรวมทั้งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคลอันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

จากความสำเร็จดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า วินัยในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริม เนื่องจากเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

3. ลักษณะของผู้วินัยในตนเอง

ได้มีผู้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น กรุณา กิจยยัน (2517 : 21) วิวาทัน มูลสถาน (2523 : 33) และ ช. ชนบท (2530 : 48 - 49) ซึ่งพอสรุปได้ว่า บุคคลที่มีวินัยในตนเองจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรมดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความตั้งใจจริง จิตใจมั่นคง
4. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผลและ

มีความเคารพสิทธิของผู้อื่น

5. ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม
6. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
7. มีความอดทน
8. มีความซื่อสัตย์ จริงใจ มีเหตุผล

คุณลักษณะที่กล่าวข้างต้นเป็นลักษณะพึงประสงค์ของสังคม ซึ่งช่วยให้ผู้นั้นอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. แนวทางในการส่งเสริมวินัยในตนเอง

ในการส่งเสริมจริยธรรมซึ่งรวมถึงวินัยในตนเองนั้นวอลซ์ (Walsh, 1980 :

43) เสนอแนะว่า เด็กสามารถเรียนรู้และเข้าใจการที่จะอยู่ร่วมกันภายใต้ข้อตกลงและมีความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ ช่วยให้เด็กเข้าใจผู้อื่น เข้าใจกฎระเบียบต่าง ๆ ได้ดี ถ้าหากเขามีส่วนร่วมในการสร้างกฎ กฎและข้อตกลงเหล่านี้ ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาที่เด็กเผชิญอยู่ จากกระบวนการของการแลกเปลี่ยนและตัดสินใจร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา เด็กย่อมเห็นความสำคัญของข้อตกลงและให้การยอมรับและปฏิบัติตาม ในการปฏิบัติกิจกรรมไม่ควรกระทำให้เด็กเข้าใจว่าเป็นการบังคับ ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองและการพัฒนาคุณภาพของเด็ก

จะเห็นได้ว่า การสร้างวินัยในตนเองควรเกิดจากสถานการณ์จริงที่เป็นปัญหา และเด็กได้ช่วยกันคิดและเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาโดยสร้างข้อตกลงร่วมกัน การพยายามแก้ปัญหาและการพยายามช่วยกันปฏิบัติตามข้อตกลงเป็นไปตามเหตุผล ไม่ใช่ถูกคุกคามข่มขู่หรือใช้อำนาจบังคับ

สุชา จันทน์เอม (2511 : 52) ได้เสนอวิธีส่งเสริมวินัยในตนเองซึ่งสามารถทำได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียนว่า ผู้ใหญ่จะต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเด็ก ไม่ควรบังคับข่มขู่ให้เด็กทำตามกฎที่วางไว้ เมื่อต้องการให้เด็กทำสิ่งใดควรให้คำแนะนำและชี้แจงแต่โดยดี เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ควรให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง ไม่ควรควบคุมเด็กตลอดเวลาและส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสามารถของตนโดยไม่ควรมอบความรับผิดชอบให้เกินกำลังของเด็ก พยายามอธิบายคำถามต่าง ๆ ที่เด็กสนใจและรับฟังเหตุผลต่าง ๆ ของเด็กให้ ความนับถือในตัวเด็กและปล่อยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง การยกย่องหรือให้คำชมเชยจะเป็นการส่งเสริมกำลังใจและแสดงให้เด็กรู้ว่าตนมีความพอใจในการกระทำของเด็ก ทั้งนี้ผู้ใหญ่ต้องมีเหตุผลและมีความคงเส้นคงวาในการอธิบายเหตุผลต่าง ๆ ให้เด็กเกิดความเข้าใจก่อนที่จะให้เด็กเชื่อฟังและทำตาม หากมีการลงโทษควรใช้เหตุผลและหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ พ่อแม่และครูควรพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะจะช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งซึ่งจะทำให้ชีวิตเด็กสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยในตนเองมีแนวปฏิบัติดังนี้

4.1 ความแน่นอนสม่ำเสมอ ควรกำหนดกิจวัตรประจำวันที่แน่นอน เด็กจะรู้สึกสบายใจถ้าเขา รู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า เช่น กำหนดเวลารับประทานอาหาร อาบน้ำ เล่นและเวลานอน การตั้งกฎเกณฑ์ที่ต้องคำนึงว่ามีความสำคัญและเด็กสามารถที่จะทำตามได้ เด็กต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าผู้ใหญ่ต้องการอะไรจากตนทั้งนี้ เพื่อสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงต้องอธิบายเหตุผลว่าเพราะอะไร

4.2 ชมเชยให้กำลังใจ เด็ก ๆ ต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ ควรบอกให้เด็กรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจนและชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี

4.3 ทำเป็นตัวอย่าง เด็กจะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นจึงควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นเพื่อให้เด็กเป็นไปตามความคาดหวัง

4.4 ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ เด็กมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ เวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยแก่เด็ก ต้องพิจารณาว่า เด็กกำลังเหนื่อย ป่วย หิว หรือกำลังไม่สบายใจหรือไม่ หรือบางทีเด็กอาจจะเลิกเกินไปกว่าที่จะเป็นไปตามที่คาดหวัง

4.5 การลงโทษเพื่อให้เกิดวินัยในตนเองอาจทำได้ หากการพูดชี้แจงหรือกระทำโดยวิธีต่าง ๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษ แต่ไม่ควรรุนแรงนัก เช่น การไม่ยอมรับในสิ่งที่เด็กกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดการปฏิบัติบางอย่าง หรือสิ่งอื่นบางประการ การจำกัดบริเวณหรือการไม่พูดด้วยระยะเวลาหนึ่ง

ในเรื่องของการลงโทษนั้น จันทนา ภาคกงษ (2536 : 7 - 8) ได้เสนอแนะแนวทางใหม่ในการสร้างวินัยในตนเองโดยหลีกเลี่ยงการลงโทษโดย ควรเสนอทางเลือกอื่นให้เด็กเลือกแทนการลงโทษ เช่น เด็กซึ่งรบกวนเพื่อนในขณะที่ฟังนิทานครูอาจเสนอกิจกรรมให้เลือกอีก 1 กิจกรรม คือ การออกไปเล่นหน้า-เล่นทราย ครูต้องพยายามไม่ให้เด็กรู้สึกว่าเป็นการลงโทษ ในกรณีที่เด็กเปลี่ยนใจกลับมาเข้าร่วมกิจกรรมอีก ครูควรให้เด็กรอจนกว่าจะถึงกิจกรรมครั้งต่อไป

จากวิธีการดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเองควรเกิดจากความรัก ความอบอุ่น การให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น การให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา การอธิบายด้วยเหตุผลและการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก รวมทั้งการเป็นตัวแทนที่ดีสำหรับ เด็กที่จะเลียนแบบ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวินัยในตนเอง

เจอร์ซิล (Jersild. 1968 : 165) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับแรงผลักดันภายใน ตัวเด็ก พบว่า บิดามารดามีอิทธิพลยิ่งในการสร้างวินัยให้กับเด็ก และบิดามารดาจะต้องไม่ตามใจเด็กเกินไป ไม่เข้มงวดเกินไป และจากการศึกษาของ เซียร์ และคนอื่น ๆ (Hoffman. 1965 : 295 - 318 ; citing Sear. 1957) ได้รายงานผลการวิจัยการศึกษาพฤติกรรมของเด็ก 5 ขวบในการกระทำตามคำสั่งโดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่ควบคุม โดยให้เด็กแต่ละคนอยู่ในห้องของเล่นเด็กและมีขวดนมวางอยู่บนโต๊ะ ผู้วิจัยสั่งให้เด็กคอยควบคุมมิให้เด็กอื่น ๆ เข้ามาหยิบนมรับประทาน จากนั้นผู้วิจัยก็ออกไปนอกห้องและสั่งเด็กเล็กคนหนึ่งเข้าไปในห้อง เด็กเล็กจะเดินเข้าไปหาขวดนมทันที เด็ก 5 ขวบในห้องแต่ละคนจะมีปฏิกิริยาไปต่าง ๆ กัน เด็ก 5 ขวบบางคนจะเข้าไปหยิบนมรับประทานกับเด็กเล็ก แต่หลายคนจะพยายามทำตามคำสั่ง โดยพยายามเอาของเล่นหลอกล่อเด็กเล็กมิให้หยิบนม บางคนขู่เด็กเล็กว่าจะตีถ้าหยิบนม จากนั้น เซียร์ก็สัมภาษณ์มารดาของเด็ก 5 ขวบ เหล่านั้นทุกคน ปรากฏว่า เด็กที่ทำตัวเรียบร้อยมารดามากจะเป็นเด็กที่ทำตามคำสั่งของผู้วิจัยมากกว่าเด็กที่เทียบเคียงกับมารดาน้อย แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และสังคมทุกด้าน ส่วน วิกกินส์ (Wiggins. 1971 : 289) ได้อ้างถึงการ ศึกษาของ กอช (Gough) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูง จะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผลของตนเอง มีความยืดหยุ่น ในความคิดและพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และยังพบว่าโดยทั่วไปจะมีสุขภาพสมบูรณ์ดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง

จากงานวิจัยที่กล่าวมานี้ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย ช่วยในการสร้างเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก และมีผลต่อเด็กในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจะต้องร่วมมือกันคอยแนะแนวทางในการสร้างวินัยในตนเองและร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่ดีและเหมาะสมแก่เด็ก และใช้ลักษณะการอบรมสั่งสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

1. ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง หรือการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง

(Parent Education) จันทนา ภาคงกข (2531 : 1) กล่าวว่า หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เป็นการทำความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการร่วมมือกันพัฒนาเด็กโดยใช้สื่อต่าง ๆ และสื่อมวลชน และนิภา แก้วศรีงาม (2525 : 3) กล่าวว่า การที่ให้ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะเด็กอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันครอบครัว สถานศึกษา และสถาบันศาสนา การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองถือเป็นการให้การศึกษาผ่านกระบวนการทางสังคม สังคมมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลในสังคมให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา โดยให้การศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีของบุคคล และพัฒนาบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ

สรุปได้ว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก และเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตลอดจนแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของเด็ก บทบาทหน้าที่และความสำคัญของตนในการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม

2. ความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

บ้านเป็นสิ่งแวดล้อมแห่งแรกและสำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดมากที่สุดในชีวิต "พ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นครูที่สำคัญที่สุดของเด็ก" พ่อแม่ตลอดจนผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการให้ความรู้เด็ก เด็กได้รับประสบการณ์และการพัฒนาทุกด้านจากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ (ละเมียด ลิ้มอักษร. 2514 : 11 - 12) ดังนั้นผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมแก่เด็ก เพื่อเป็นการสร้างบุคลิกภาพหรือสร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็กและควรเริ่มตั้งแต่เด็กยังเล็กอยู่

มอนเตสซอรี (Montessori) มีความเห็นในเรื่องความสำคัญของพ่อแม่ผู้ปกครองว่า พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

(Lillard. 1972 : 104) วิลส์ และสเตกแมน (Wills and Stegeman. 1957 : 62) กล่าวถึงความเชื่อของไฟรีเบล (Froebel) ว่า เด็กทุกคนเกิดมาดีแต่สิ่งที่ทำให้เด็กไม่ดีคือการไม่ได้รับการศึกษาที่ดีย่างเพียงพอ และขาดการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ตนเอง และ รูสโซ (Rousseau) เชื่อว่า การแสดงออกและการกระทำต่าง ๆ ของเด็กตามธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่ไม่ผิด พ่อแม่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดที่สุดที่จะหล่อหลอมให้เด็กเติบโตขึ้นมา เป็นคนที่มีบุคลิกภาพอย่างไรก็ได้

จันทนา ภาคงกช (2531 : 4 - 5) กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สามารถที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก ได้แก่ ความต้องการในการดำรงชีวิตอยู่ ความต้องการด้านความรัก และความอบอุ่น นอกจากนี้เด็กยังได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว เด็กจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพอย่างไรขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูทางบ้านเป็นสำคัญ เมื่อคุณภาพของเด็กมีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองเป็นอย่างมากเช่นนี้ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จะช่วยพัฒนาเด็ก และช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็ก ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก ตลอดจนการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

จะเห็นได้ว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้นช่วยให้ผู้ปกครองได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนการดำเนินชีวิตในครอบครัวในวิถีทางที่ถูกต้องเหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ สิ่งที่คุณปกครองควรรับรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาเด็ก ได้แก่

1. ความสำคัญของเด็กปฐมวัย นักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั่วไปต่างก็เห็นถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัยว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญที่สุด การพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพมีผลมาจากการส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งเป็นระยะวิกฤติที่เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว การกระตุ้นทางตา หู จมูก ลิ้น และกาย ให้เด็กได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส และได้เรียนรู้ โดยการเล่นตั้งแต่ปฐมวัย โดยเฉพาะด้วยความรักจากพ่อแม่ จะช่วยให้ใยประสาทในเซลล์สมองขยายออกจนทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย มีชีวิตชีวา รู้เหตุผล อันเป็นพื้นฐานการพัฒนาเด็กให้สมบูรณ์มากที่สุด "เด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้ทุกอย่างในวัยที่เขายังเล็กอยู่" ถ้าหากวัยนี้ไม่ได้รับการเอาใจใส่ เมื่อพ้นวัยนี้ไป เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยความยากลำบาก ในบางอย่างก็ไม่สามารถเรียนรู้ได้อีกเลย (ธีระ สุมิตร และพรอนงค์ นิยมคำ. 2527 : 6 - 7) ดังนั้น

การที่ครูและผู้ปกครองร่วมมือกันจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของ เด็กวัยนี้ จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังกล่าวที่ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยทองของ ชีวิต เด็กจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในชีวิตขึ้นอยู่กับผลของการพัฒนาตั้งแต่ วัยเด็ก (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 2)

2. ความสำคัญของผู้ปกครองต่อการพัฒนาการเด็กปฐมวัย การให้ผู้ปกครอง ทราบว่าตนเองมีอิทธิพลต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยนั้น จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักถึง ความสำคัญของตน และทำหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กปฐมวัยดีขึ้น นักการศึกษากล่าวว่า การให้ความรักและความอบอุ่นในระยะเริ่มต้นของชีวิตเป็นพื้นฐานสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู วิธีการเลี้ยงดูตลอดจนพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรง ทั้งสิ้น การเรียนรู้ครั้งแรกของเด็กเริ่มต้นที่บ้าน จากการที่เด็กได้มีความสัมพันธ์กับสมาชิกใน ครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ที่เป็นแม่ ความสัมพันธ์และพฤติกรรมดังกล่าวจะมีผลต่อ พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดจิตใจของทารกทั้งในปัจจุบันและต่อเนื่องถึงอนาคต (Mussen and Conger. 1965 : 193) บุคลิกภาพของคนเรานั้นเริ่มพัฒนามาตั้งแต่ในช่วงแรกของชีวิตการ อบรมเลี้ยงดูเด็กและการกระทำเป็นตัวอย่างจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็กจะเลียนแบบบิดา มารดาและผู้อยู่ใกล้ชิดกับตนซึ่ง ฟรอยด์ (Freud) เชื่อว่า 5 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาบุคลิกภาพ (พัชรี สวนแก้ว. 2532 : 57 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1949) และสไนด์ย์ แปนนาบอน (2527 : 28 - 32) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า พ่อแม่ต้องเป็นแบบ อย่างแก่เด็กทุกวินาที เพราะการกระทำทุกอย่างของพ่อแม่และสภาพแวดล้อมจะถูกประทับเข้าไป ในตัวเด็กเสมือนแม่พิมพ์ที่หล่อหลอมจิตใจ ซึ่งสามารถส่งผลได้ทั้งทางบวกและทางลบ เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กที่มีผลต่อบุคลิกภาพเด็ก รีด (Read. 1957 : 272) กล่าวว่า ความบกพร่องทั้งทางตรงและทางอ้อม การแสดงออกทางความรู้สึกของผู้ปกครองให้เด็กเห็นจะ สะท้อนปรากฏในรูปของพฤติกรรมของเด็ก

จากความสำคัญของผู้ปกครองที่มีต่อ เด็กปฐมวัยดังกล่าวมาแล้วนั้น เพื่อให้เกิดความ เข้าใจและความร่วมมือในการศึกษาเด็ก นับเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 10) กล่าวว่า ไคมินิอุส เป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาแก่ ผู้ปกครอง โดยการชักนำให้เปิดโรงเรียนสำหรับแม่ขึ้น เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิสนธิและ การเลี้ยงดู และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 149) มีความคิดเห็นว่า การสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างผู้ปกครองกับครูจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี ทั้งสองฝ่ายจะต้องทำงานร่วมกัน และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ อนันต์ รอดแจ่ม (2522 : 49) ที่ว่า ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนมีความสำคัญต่อการช่วยเหลือเด็กให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จโดยทั้งสองฝ่ายต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ชารัท และคนอื่น ๆ (Sarah and others. 1971 : 373) กล่าวว่า บ้านและโรงเรียนมีหน้าที่สำคัญในการให้การศึกษาแก่เด็ก โรงเรียนจะไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าปราศจากความเข้าใจ ความสนับสนุนและการช่วยเหลือจากทางบ้าน ในการพัฒนาเด็กนั้นผู้ปกครองและครูจะต้องพยายามร่วมกันที่จะรู้จักเด็กทุกด้านทั้งที่บ้านและโรงเรียน เพื่อจะได้จัดการศึกษาที่เหมาะสมแก่เด็ก ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในระยะเริ่มต้น จะมีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กในอนาคต

จะเห็นได้ว่า พ่อแม่และผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเรื่องพัฒนาการเด็กและตระหนักถึงความสำคัญของตนที่มีต่อการพัฒนาเด็กทุกด้านแล้ว ย่อมสามารถให้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องตามหลักการมากขึ้น และการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างบ้านและโรงเรียนและลดปัญหาความขัดแย้ง และนำไปสู่ความร่วมมือกันในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

3. บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้ปกครองมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการอบรมเลี้ยงดูและตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กได้แก่ ความต้องการในการดำรงชีวิต ความต้องการด้านความรักความอบอุ่น เด็กจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพเช่นไรขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านเป็นสำคัญ (จินทนา ภาคงกช. 2531 : 4 - 5) และ วราภรณ์ รักวิชัย (2527 : 6 - 9) กล่าวว่านอกจากมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูแล้วยังมีหน้าที่ในการอบรมระเบียบทางสังคมเบื้องต้นได้แก่ สร้างเสริมคุณลักษณะ และสุนิษย์ที่ดี อบรมมารยาททางสังคมที่ดีในการดำรงชีวิต ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาอย่างเต็มที่ โดยกระตุ้นให้คิดและแก้ปัญหา ส่งเสริมความสนใจและให้โอกาสทำในสิ่งที่สนใจ และฝึกให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ง่าย ๆ ของครอบครัวด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น ใจเวลาและความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ (จินทนา หมู่ผึ้ง. 2522 : 25 - 29)

กล่าวโดยสรุป บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัยคือ ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก อบรมสั่งสอนเพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศชาติ แนะนำส่งเสริมให้มีพัฒนาการทุกด้านสูงขึ้นอย่างเต็มที่

3. แนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

ในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จันทนา ภาคบังษ (2531 : 6 - 8) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินการไว้ดังนี้

1. สำรวจความสนใจ ความต้องการ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ในการอบรมเลี้ยงดู โดยการสัมภาษณ์หรือใช้แบบสอบถาม
2. จัดบริการเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ปกครองได้แก่
 - 2.1 จัดรายการส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองตามความสนใจ โดยการเชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย หรือจัดป้ายนิเทศและนิทรรศการ ฯลฯ
 - 2.2 จัดห้องสมุดและศูนย์ของเล่นสำหรับเด็กเพื่อบริการให้ยืมหนังสือหรือของเล่นไปใช้กับลูกที่บ้าน
 - 2.3 จัดศูนย์แนะแนวผู้ปกครองเพื่อให้คำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้ปกครอง
 - 2.4 จัดตั้งชมรมหรือสมาคมผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่เด็ก ร่วมหาทุนและเผยแพร่ความรู้

นอกจากแนวทางในการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เขียรศรี วิวิธศิริ (2527 : 115 - 120) ได้กล่าวถึงประเภทของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองไว้ดังนี้

1. การถ่ายทอดความรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ การเยี่ยมบ้าน การสอนและการได้ตอบจดหมาย การโทรศัพท์สอบถาม การสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะ การศึกษาทางไกล การเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
2. การถ่ายทอดเป็นกลุ่ม ได้แก่ การสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะ การประชุมหัวหน้าหรือผู้นำ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม การฝึกอบรม การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การเล่นเกม บทเพลง นิทาน สถานการณ์จำลอง การระดมพลังสมอง การศึกษากรณีตัวอย่าง การเปิดอภิปรายทั่ว ๆ ไป
3. การถ่ายทอดความรู้ให้สื่อมวลชนโดยอาศัยสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภาพยนต์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อพื้นบ้าน

วิธีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้นมีอยู่หลายวิธีที่แตกต่างกัน เมื่อจะดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองควรมีขั้นตอนในการสำรวจความต้องการและความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แล้วเลือกวิธีการหรือแนวทางที่เหมาะสมกับปัญหาและสภาพของกลุ่มเป้าหมาย

4. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกระบวนการทางสังคมที่จำเป็นของมนุษย์ในการถ่ายทอดความคิด ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไปสู่ผู้รับ หากสังคมมนุษย์ไม่มีการสื่อสารการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จะไม่เกิดขึ้นเลย (เขียรศรี วิวิสิริ. 2527 : 177)

องค์ประกอบของการสื่อสารแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. แหล่งข่าวสาร (Source) คือ องค์การหรือสถาบันสื่อสาร ได้แก่ สำนักพิมพ์ สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์
2. ข่าวสาร (Message) ได้แก่ เนื้อหาหรือความรู้ที่ถ่ายทอดออกไป
3. ผู้รับข่าวสาร (Receiver) คือบุคคลที่อยู่ปลายทางของช่องทางข่าวสาร ได้แก่ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านนิตยสาร ผู้อ่านหนังสือ ผู้ชมรายการโทรทัศน์ ผู้ฟังรายการวิทยุ เป็นต้น (จันทนา ภาคบงกช. 2531 : 10)

ลักษณะของการสื่อสารที่สำคัญมี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การสื่อสารทางเดียว (One - Way Communication) เป็นการสื่อสารที่ไม่มีผลย้อนกลับ ผู้ส่งสารไม่มีโอกาสได้รับสารตอบ ได้แก่ การสื่อสารมวลชน
2. การสื่อสารสองทาง (Two - Way Communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้รับสารและผู้ส่งสารจะมีโอกาสแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบกัน เกิดข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) ผู้ส่งสารจะทราบว่าผู้รับสารเข้าใจสารที่ส่งไปมากน้อยและถูกต้องเพียงใด ทำให้ทราบข้อมูลสำหรับการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการส่งสารครั้งใหม่ได้ การสื่อสารจึงมักได้ผลสมบูรณ์ การสื่อสารสองทางนี้จะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือในสถานการณ์ของการสื่อสารเป็นกลุ่ม หรือระหว่างบุคคลกับกลุ่ม

การสื่อสารสองทางนั้นเป็นการสื่อสารที่ได้ผลดี ผู้วิจัยจึงเลือกการสื่อสารสองทางเป็นรูปแบบของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อให้การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

จากการเห็นความสำคัญของผู้ปกครองต่อความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก นักการศึกษาประเทศต่าง ๆ ได้เสนอแนวคิดในการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กร่วมกัน

สก๊อตแลนด์ เป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสนใจในเรื่องนี้เห็นได้จากงานวิจัยของ เกล (Gail, 1981) ภายใต้โครงการ "เริ่มต้นที่แม่" (Mother Start) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะให้พ่อแม่มีความรู้สึกว่าเป็นคนที่มีอิทธิพลและความสำคัญต่อการเรียนรู้ของลูก โดยให้ชื่อโครงการว่า "เยี่ยมบ้าน" (Home Visiting) ใช้เวลา 3 ปี โดยใช้ครูที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับทารกและเตรียมอนุบาล 6 คนออกไปเยี่ยมแม่ 11 คนที่มีลูกอายุระหว่าง 2 - 3 ปี กิจกรรมที่ใช้มีลักษณะดังนี้ เมื่อคณะกรรมการออกไปเยี่ยมแม่ที่บ้านที่บ้านจะสนทนากับแม่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและแนะนำให้แม่ใช้ภาษาที่ถูกต้องกับลูก จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมโดยให้แม่มีส่วนร่วมด้วยและให้หนังสือและวัสดุต่าง ๆ เช่น ดินน้ำมัน กระดาษสี ไม้ให้แม่เล่นกับลูกที่บ้าน เมื่อมีโอกาสก็เชิญแม่มาเยี่ยมโรงเรียนเพื่อให้แม่มีโอกาสร่วมงานกับลูกในห้องเรียน และให้แม่มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่จัดในโรงเรียน เช่น ช่วยหาเงินสนับสนุนกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดโปรแกรมให้ความรู้ด้วยวิธีการเยี่ยมบ้านมีผลเป็นอย่างมากในการช่วยให้พ่อแม่และลูกมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ในประเทศไทยมีนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ ผู้ปกครอง ได้แก่ กานต์ รัตนพันธ์ (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทางและไม่ได้ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทาง ผลการวิจัยสรุปว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทางมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้จดหมายข่าวแบบสื่อสารสองทางซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้เป็นอย่างมาก และ รัชณี รัตน (2533) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ำมเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยอายุ 4 - 5 ปี ที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรม โดยกลุ่มทดลองได้รับชุดกิจกรรมส่งเสริมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้ชุดให้ความรู้ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าเด็กในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการใช้กล้ำมเนื้อเล็กสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากผลการศึกษาวิจัยที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการไปตามแนวทางที่ถูกต้องได้เต็มศักยภาพนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองโดยการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดแก้ปัญหา

1. ความหมายและความสำคัญของการคิดและการแก้ปัญหา

เยาเวพา เคชะคุปต์ (2528 : 12) กล่าวว่า การคิด คือขบวนการรับรู้ และเข้าใจในสิ่งแวดล้อมของเด็ก โดยใช้สิ่งที่เขารู้นี้ตอบสนองหรือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ เดยาสวาล (Dayaswal. 1974 : 35) ที่กล่าวว่า การคิดเป็นปฏิกริยาของจิตมนุษย์ซึ่งช่วยให้แต่ละคนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เกิดความพยายามและบรรลุจุดหมายที่ต้องการ

จันทนา ภาคบงกช (2528 : 72) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการสอนให้เด็กคิด การส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายถึงขั้นนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยทั่วไปมักมีการฝึกฝนทักษะการคิดโดยทาแบบฝึกหัดตอบคำถามท้ายบทเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายปัญหาโดยใช้ความคิดระดับสูง และเทราท์แมน และลิชเทนเบิร์ก (Troutman and Lichtenberg. 1970 : 590) กล่าวเสริมว่า การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหานี้จะช่วยให้บุคคลตัดสินใจ และเลือกดำเนินชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ไอเซนค์ วิชเบอร์ก และเบิร์น (Eysenck, Wurzburg and Berne. 1972 : 44) บอร์น แอดสเตรนค์ และโดมิโนสกี (Bourne, Ekstran and Dominoski. 1971 : 9) เจลิมพล คันสกูล (2521 : 20) ประสาท อิศรปริศา (2523 : 187) และชุมพล พัฒนสุวรรณ (2531 : 17) ได้ให้ความหมายของการแก้ปัญหาซึ่งสรุปได้ว่า การแก้ปัญหาเป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยกระบวนการคิดที่รวดเร็วด้วยการใช้ความรู้และประสบการณ์เดิม รวมถึงส่วนประกอบของสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน สังเกตปรากฏการณ์และโครงสร้างของปัญหา แล้วดำเนินการแก้ปัญหาจากความคิดรวบยอดและกฎเกณฑ์ที่ได้มีประสบการณ์มาก่อน และจันทนา ภาคบงกช (2528 : 1, 55) กล่าวว่า การที่จะสามารถแก้ปัญหาได้ดีต้องได้รับการฝึกฝนทักษะการคิดอยู่เสมอ การคิดเป็นจุดเริ่มต้นให้คนเราแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ ช่วยให้คนมีประสิทธิภาพ การคิดเกิดจากการกระตุ้น ส่งเสริมและฝึกฝนทักษะ ทำให้เด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผลและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันตลอดจนปัญหาของสังคมได้อย่างเหมาะสม

จะเห็นได้ว่าการคิดและการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กันและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และการปรับตัวของบุคคลให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และเป็นปัจจัย

ที่สำคัญยิ่งต่อชีวิตเด็กในอนาคต เพราะสภาพชีวิตในสังคมปัจจุบันล้วนแต่เกี่ยวข้องกับปัญหาการรู้จักคิดจะช่วยให้เด็กนำสิ่งที่ตนเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้

2. แนวทางในการส่งเสริมการแก้ปัญหา

ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นทักษะที่สามารถส่งเสริมได้ด้วยการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับเด็ก จันทนา ภาคกงษ (2528 : 47 - 49) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาไว้ดังนี้

1. ให้ความรักความอบอุ่น และสนองตอบความต้องการของเด็กอย่างมีเหตุผล เด็กจะเกิดความรู้สึกปลอดภัย มีความสุข มีความเชื่อมั่นในตนเองและมองโลกในแง่ดี
2. ส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือตนเองโดยเหมาะสมกับวัย จะช่วยให้เด็กพัฒนาความเชื่อมั่น เกิดความมั่นใจในตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กต่อไป
3. ให้ความสนใจและตอบคำถามของเด็กด้วยการสนทนาทบทวนความจำ ส่งเสริมการคิดหาเหตุผล ไม่ควรดุหรือแสดงความไม่พอใจในความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น และช่างซักถามของเด็ก
4. ฝึกให้รู้จักสังเกตด้วยการจัดหาอุปกรณ์หรือสิ่งเร้าให้เด็กพัฒนาการสังเกต โดยใช้ประสาทรับรู้ทุกด้าน การตั้งคำถามหรือชี้แนะของผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กเกิดความสนใจใฝ่รู้ และหาความจริงจากการสังเกต
5. เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความพอใจ จะช่วยให้เด็กกล้าแสดงออกและมีความเชื่อมั่นในการแสดงความคิดเห็น
6. แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดีงาม และกล่าวย้าให้เกิดความมั่นใจว่า เขาทำในสิ่งที่ดีน่าสนใจ เป็นแรงกระตุ้นให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและมีกำลังใจที่จะทำในสิ่งที่ดีงามต่อไป
7. จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดของเด็ก มีบรรยากาศที่อิสระ ไม่เคร่งเครียด ช่วยให้เด็กรู้สึกสบายใจ ความรู้สึกที่ดีจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา

บรรยากาศที่เหมาะสมในการคิดแก้ปัญหา ได้แก่บรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับ และกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระทั้งการพูด การกระทำ มีอิสระที่จะสร้างสรรค์ความ

พอใจ ซึ่ง โรเจอร์ (Rogers. 1962) เรียกว่า ความปลอดภัยทางจิต (Psychological Safety) และความเป็นอิสระทางจิต (Psychological Freedom) นั่นคือ ในการคิดและกระทำกิจกรรมเด็กสามารถกระทำได้โดยไม่มีความรู้สึกรัดกักกังวล มีเสรีภาพในการคิดการกระทำ โดยปราศจากการควบคุมใด ๆ

นอกจากนี้ เจษฎา สุภางคเสน (2530 : 28 - 29) ได้เสนอแนะวิธีการเสริมทักษะการแก้ปัญหาจากที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่

1. ฝึกให้เด็กทำตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหา
2. ควรเน้นในเรื่องการรวบรวมข้อมูล
3. ฝึกให้คิดเกี่ยวกับปัญหา การแก้ปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ และการทำนายผล

ของวิธีแก้ปัญหานั้น ๆ

4. อธิบายชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ด้วยเหตุผล
5. เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ
6. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก
7. กระตุ้นให้เด็กคิดในหลายทิศทาง เพื่อนำไปใช้กับปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อน

จากความหมายของการแก้ปัญหาที่ว่า ในการคิดแก้ปัญหาผู้ประสบปัญหาจะต้องรู้จักสังเกตและพิจารณาและเข้าใจข้อเท็จจริง รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมีหลักเกณฑ์ว่าจะทำอย่างไรด้วยตนเอง ซึ่งแต่ละคนย่อมมีวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป จึงควรส่งเสริมให้เด็กมีความคิดที่หลากหลายซึ่งเป็นลักษณะของการคิดแบบเอนกนัย (Divergent Thinking) วิจิตร วรุตบางกูร (2531 : 31) ได้อธิบายความหมายของการคิดแบบเอนกนัยสอดคล้องกับ อารี รังสินนท์ (2527 : 51) ว่า เป็นลักษณะของความคิดที่กว้างไกล สลับซับซ้อน มีหลายแง่มุมหลายรูปแบบ ความคิดในลักษณะนี้จะนำไปสู่กระบวนการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งการคิดค้นพบวิธีแก้ปัญหายาก ๆ ได้สำเร็จ กระบวนการทำงานของสมองดังกล่าวที่ช่วยให้เราสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จเป็นกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งบกพร่องที่หายไป แล้วจึงรวบรวมความคิดตั้งเป็นสมมุติฐาน จากนั้นก็ทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐาน แล้วศึกษาผลที่ได้รับจากการทดสอบสมมุติฐานเก็บไว้เป็นแนวคิดหรือแนวทางต่อไป ทอแรนซ์ (Torrance) เรียกกระบวนการนี้ว่า กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาแบบวิธีวิทยาศาสตร์นั่นเอง (Torrance. 1965) และมีกระบวนการดังนี้

1. ขั้นตั้งปัญหาหรือกำหนดปัญหา
2. ขั้นตั้งสมมติฐาน
3. ขั้นทดลองและรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
5. ขั้นสรุป

นอกจากนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ปัญหาที่ละขั้นตอนจนสำเร็จลงด้วยดี เกทเซล (Getzels. 1964) ได้ทำการปรับปรุงโมเดลการแก้ปัญหาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ให้เพิ่มเติมมี 5 ขั้นดังนี้

1. รู้สึกว่ามีความยุ่งยากเกิดขึ้น (รู้ปัญหา)
2. กำหนดและนิยามปัญหา (วิเคราะห์ปัญหา)
3. เสนอแนะวิธีการที่อาจใช้แก้ไข (ตั้งสมมติฐานของปัญหา)
4. ใช้เหตุผลพิจารณาว่าวิธีการใดเหมาะสม (เลือกวิธีแก้ปัญหา)
5. นำการสังเกตและทดลองว่าวิธีการดังกล่าวใช้ได้หรือไม่ (ทดสอบสมมติฐาน)

เนื่องจากเด็กปฐมวัยยังไม่มีความสามารถเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ดังที่ เพียเจต์ (Piaget) กล่าวไว้ในขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัย 2 - 6 ปี ว่า การเรียนรู้ของเด็กในช่วงนี้ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ การคิดหาเหตุผลยังติดอยู่ที่การรับรู้ เด็กยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลและยกเหตุผลอ้างอิงได้ ดังนั้นการส่งเสริมการแก้ปัญหาจึงควรเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยควรมีกระบวนการดังนี้

1. สำรวจปัญหา เมื่อมีปัญหาก็เกิดขึ้นครูหรือผู้ปกครองสนทนาชี้ชวนให้เด็กเห็นว่า มีปัญหาเกิดขึ้นจริง และควรให้เด็กได้คิดเกี่ยวกับสาเหตุหรือที่มาของปัญหา
2. ช่วยกันคิดแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันคิดและเลือกวิธีปฏิบัติ เพื่อจะแก้ปัญหาหรือในปัญหาที่ลงมือปฏิบัติการแก้ปัญหาได้ทันที ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติการแก้ปัญหาด้วยตัวของเด็กเอง และในการคิดหรือปฏิบัติการแก้ปัญหานั้น เด็กแต่ละครั้งไม่ควรคำนึงถึงผลว่าจะต้องแก้ปัญหาได้
3. ชะเงยคำเน้นการแก้ปัญหาครูหรือผู้ปกครองควรทำหน้าที่สังเกตพฤติกรรมเด็กและให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการโดยพยายามชี้แนะกระตุ้นให้เด็กแสดงความรู้สึกที่มีต่อปัญหานี้ ๆ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก และชมเชยในสิ่งที่เด็กกระทำซึ่งจะเป็นผลให้เด็กมีความภาคภูมิใจ เกิดความเชื่อมั่นและมีกำลังใจที่จะทำในสิ่งที่ตั้งใจต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา ได้มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าพอสรุปได้ดังนี้

เชคลี (Shaklee. 1985 : 2915A) ได้ศึกษาผลของการสอนเทคนิคการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองเข้า กลุ่มควบคุมเข้า และกลุ่มทดลองบ่าย กลุ่มควบคุมบ่าย กลุ่มทดลองได้รับการสอน การแก้ปัญหอย่างสร้างสรรค์จำนวน 18 บทเรียน ๆ ละ 30 นาที กลุ่มควบคุมเรียนตามหลักสูตรปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองบ่ายมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงที่สุด

ซิลวา บรูเนอร์ และเจโนวา (Sylva Bruner and Genova. 1976 : 193) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับประสบการณ์การเล่นแบบอิสระสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มที่เล่นโดยได้รับการชี้แนะ คือ เด็กที่เล่นอิสระสามารถแก้ปัญหาได้หลายวิธี มีความพยายามต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา และเริ่มต้นแก้ปัญหาจากวิธีที่ง่ายไปสู่วิธีที่ยากขึ้นตามลำดับ

เจลิมพล ตันสกุล (2521 : 78 - 80) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสติปัญญา และความสามารถในการแก้ปัญหของเด็ชายและเด็กหญิงอายุ 3 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาล 1 - 2 จำนวน 90 คน พบว่า เด็กที่มีอายุต่างกันมีความสามารถในการแก้ปัญหแตกต่างกัน คือ เด็กอายุ 5 ปี มีสติปัญญาและความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสูงกว่าเด็กอายุ 3 ปี และ 4 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าสติปัญญามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และเด็ชายและเด็กหญิงมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และการส่งเสริมวินัยในตนเอง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ปกครองที่มีอิทธิพลยิ่งต่อการพัฒนาเด็กทุกด้าน รวมถึงความสำคัญและความเป็นที่ควรจะมีการส่งเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็กตั้งแต่วัยปฐมวัยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการส่งเสริมวินัยในตนเองโดยให้ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการหยิบยกสถานการณ์ที่กำลังเป็นปัญหาหรือเป็นปัญหาที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไปหรืออาจก่อให้เกิดปัญหาได้ในโอกาสต่อไปมาสนทนาร่วมกับเด็ก เปิดโอกาส

าให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา วิธีแก้ปัญหา รวมถึงการสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติ การแก้ปัญหา กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวันจะมีความแตกต่างกัน หรือไม่

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน มีวินัยในตนเองสูงขึ้นแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีวินัยในตนเองสูงขึ้น
3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน มีวินัยในตนเอง สูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
5. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
6. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุ 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ห้องเรียน มีนักเรียน 175 คน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุ 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียน 60 คนแล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยมีขั้นตอนคัดเลือกดังต่อไปนี้

1. สุ่มเด็กจำนวน 2 ห้องเรียนจากประชากร 5 ห้องเรียน โดยการจับฉลาก
2. สุ่มเด็กแต่ละห้องจากข้อ 1 เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง
3. ให้ผู้ปกครองของเด็กที่สุ่มได้ในข้อ 2 เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วย

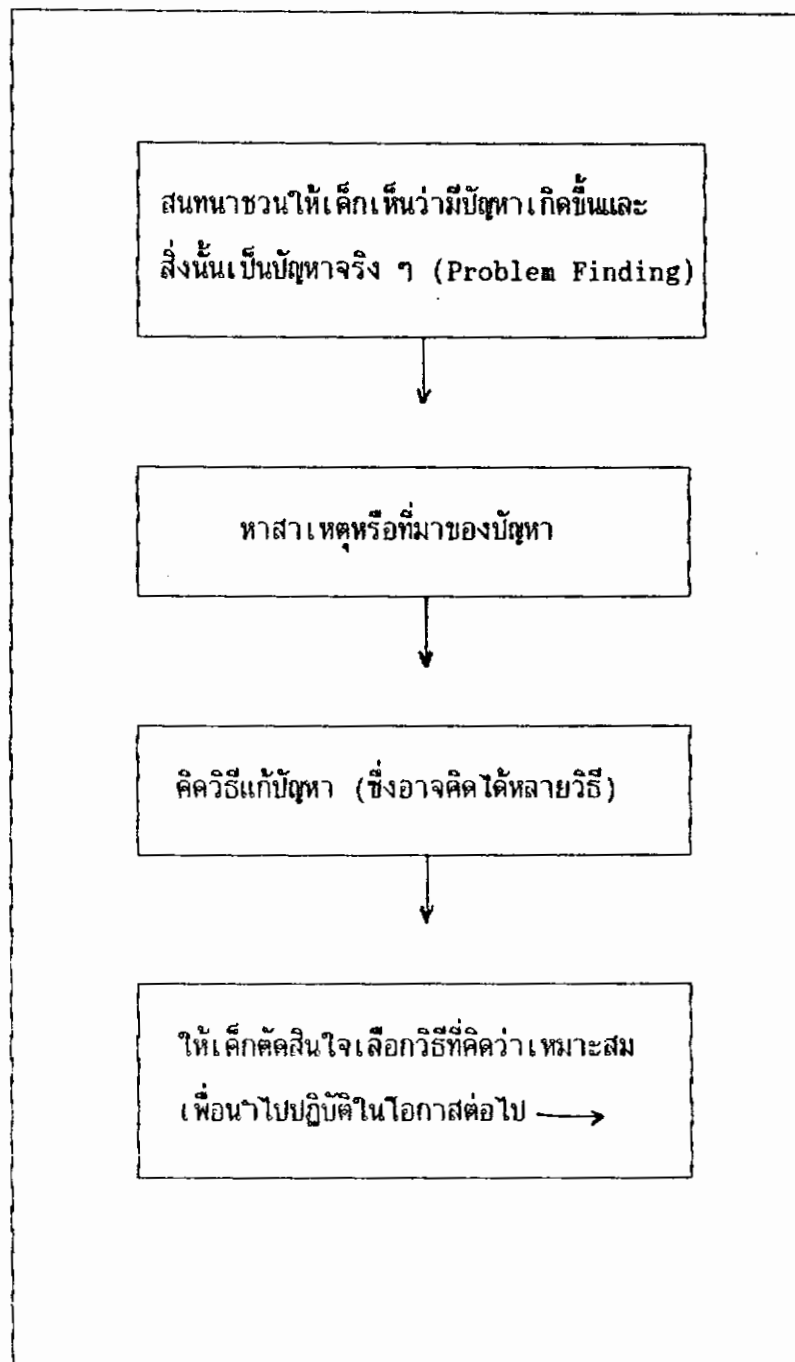
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นจุลสารจำนวน 9 เล่ม
2. แบบทดสอบและคู่มือการใช้แบบสอบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ปรับปรุงขึ้นจากแบบทดสอบวัดความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ของกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และผู้วิจัยเขียนเพิ่มเติม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เป็นชุดการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง การส่งเสริมวินัยในตนเอง และการคิดแก้ปัญหา
 - 1.2 สืบรวจสภาพปัญหา และสภาพการณ์ที่กำลังเป็นปัญหา หรือปรากฏอยู่โดยทั่วไปในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน
 - 1.3 วิเคราะห์สภาพปัญหา และกำหนดจุดประสงค์ของการเขียนชุดกิจกรรมโดยเน้นการส่งเสริมวินัยในตนเอง
 - 1.4 กำหนดรูปแบบการดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันจำนวน 27 กิจกรรม จัดทำเป็นจุลสาร 9 เล่ม แต่ละเล่มประกอบด้วย
 - 1.4.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย
 - 1.4.2 กิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันจำนวน 3 กิจกรรม ซึ่งเป็นบทสนทนาร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับสถานการณ์ในการแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัย โดยมีรูปแบบการสนทนาดังภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการสนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ในการแก้ปัญา

1.4.3 บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมเด็กหลังจากผู้ปกครองใช้ชุดกิจกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับมายังครู

1.5 นำชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันให้ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และข้อความที่ใช้ในชุดจัดกิจกรรม จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
อาจารย์ ดร. วนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียน เกษมพิทยา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
ผศ. อัญชลี ไสยวรรณ	ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร

หลังจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบชุดจัดกิจกรรมแล้ว นำชุดจัดกิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้กับผู้ปกครอง จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งให้สมบูรณ์

2. คู่มือและแบบทดสอบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

2.1 การสร้างแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบและความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาของ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติแล้วปรับปรุงสถานการณ์และภาพให้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และสร้างเพิ่มเติม โดยลักษณะแบบทดสอบเป็นภาพวาดให้เลือกตอบข้อละ 3 ภาพ จำนวน 20 ข้อ ใช้ทดสอบเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มบุคคล

2.2 การใช้แบบทดสอบ ผู้วิจัยสร้างคู่มือดำเนินการใช้แบบทดสอบตามแบบคู่มือดำเนินการสอบของ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยปรับปรุงแก้ไขบทสนทนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในแบบทดสอบที่ผู้วิจัยปรับปรุงและสร้างเพิ่มเติม

2.3 นำแบบทดสอบและคู่มือการใช้แบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา และความเหมาะสมของสถานการณ์ตามเนื้อหาที่ศึกษา จำนวน 3 ท่าน คือ

อาจารย์วัฒนา บุญฤทธิ์ ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนคร

อาจารย์มาศวิภา ผลพิรุฬห์ โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

อาจารย์ศุภกุล เกียรติสุนทร ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรณ

2.4 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 - 6 ปี โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อทดสอบในด้านความชัดเจนของภาพและความยากง่ายของแบบทดสอบ

2.5 ปรับปรุงข้อคำถามและภาพในแบบทดสอบให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

2.6 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5 - 6 ปี โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คน เพื่อหาคุณภาพรายข้อของแบบทดสอบ ด้วยวิธีการตรวจสอบความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบโดยหาค่าสัมพันธระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC + VERSION 4.0 ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับคะแนนรวมทั้งฉบับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จากแบบทดสอบทั้งหมด 32 ข้อ ไว้ใช้ในการทดลองจริงจำนวน 20 ข้อ ซึ่งพบว่าข้อคำถามที่คัดเลือกไว้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .6883 ถึง .9035 นอกจากนี้ยังได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่เลือกไว้ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) โดยใช้สูตรครอนบัค (Cronbach) พบว่าแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .9670 และจากการทดสอบค่าความยากง่ายของแบบทดสอบรายข้อโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC + VERSION 4.0 พบว่า แบบทดสอบมีค่าความยากง่ายระหว่าง .44 ถึง .78

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้การทดลองแบบ Randomized Control - group Pretest - Posttest design (ชูศรี วงษ์รัตน์ 2528 : 77)

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง รวม 27 ครั้ง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 ประชุมครูชั้นอนุบาลปีที่ 2 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทดลอง วิธีดำเนินการทดลอง ทำการจับสลากกลุ่มตัวอย่างแล้วจับสลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- 1.2 พบครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งเป็นห้องทดลอง เพื่อชี้แจงกระบวนการจัดส่งชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ได้แก่ การแนะนำจุลสารชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" วิธีจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัยในตนเองตามกิจกรรมในจุลสาร (คู่มือแผนก ข) และการเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ
- 1.3 ประชุมผู้ปกครองเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงความสำคัญของเด็กปฐมวัย ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเด็กและแนวทางในการส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยตามขอบข่ายที่ผู้วิจัยกำหนด (คู่มือแผนก ข) โดยเชิญวิทยากรมาบรรยายคือ อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ อาจารย์ชัยวัฒน์ วงษ์อาษา อาจารย์ภาควิชาอนามัยแม่และเด็ก คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และอาจารย์รุ่งระวี กนกวิบูลย์ศรี อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ
- 1.4 ครูประจำชั้นห้องทดลองดำเนินการประชุมผู้ปกครองเด็กในกลุ่มทดลอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทดลอง แนะนำจุลสารเรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" วิธีจัดกิจกรรมตามกิจกรรมในจุลสาร การบันทึกพฤติกรรมในส่วนท้ายของแต่ละกิจกรรมและการส่งข้อมูลย้อนกลับ

2. ทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ค่าเงินการทดลอง โดยแจกจุลสารชุดความรู้แก่ผู้ปกครอง (ตามตารางในภาคผนวก ข) ให้เด็กกลุ่มทดลองนำไปให้ผู้ปกครองสัปดาห์ละ 1 เล่ม ผู้ปกครองศึกษากิจกรรมในจุลสารแล้วดำเนินการจัดกิจกรรมวันละ 1 กิจกรรม บันทึกพฤติกรรมของเด็กภายหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ทอยส่งคืนครูประจำชั้น

4. เมื่อครบกำหนดเวลาดำเนินการทดลอง นำแบบทดสอบวัดวินัยในตนเองไปทดสอบเด็กทั้งสองกลุ่ม (Posttest)

5. ตรวจสอบผลการทดสอบ โดยคะแนนแต่ละข้อถ้าทำถูกต้อง 1 คะแนน ถ้าทำผิดได้ 0 คะแนน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

- 5.1 เปรียบเทียบวินัยในตนเองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
- 5.2 เปรียบเทียบวินัยในตนเองก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
- 5.3 เปรียบเทียบวินัยในตนเองก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้หาค่าเฉลี่ย (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 59)
2. สถิติที่ใช้หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 64)
3. เปรียบเทียบความแตกต่างการมีวินัยในตนเอง ของเด็กทั้งสองกลุ่ม โดยใช้สูตร t-test แบบกลุ่มเป็นอิสระจากกัน (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 84)
4. เปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของเด็ก 2 กลุ่ม ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้สูตร t-test แบบกลุ่มไม่เป็นอิสระจากกัน (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 89)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิสัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน กับผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน เป็นการศึกษาเปรียบเทียบในด้านความแตกต่างของการมีวิสัยในตนเองของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง และเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีวิสัยในตนเองของเด็กภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวและเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
- M แทน ค่าเฉลี่ย
- S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
- Md แทน ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
- Sd แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างระหว่างหลังการทดลองและก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- t แทน อัตราส่วนที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t
- ** แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบวิสัยในตนเองระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันกับผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติ ในชีวิตประจำวันหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	Md	Sd	t
กลุ่มทดลอง	30	4.87	3.85	1.31
กลุ่มควบคุม	30	3.57	3.87	

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติ ในชีวิตประจำวัน มีวินัยในตนเอง หลังการทดลองสูงขึ้นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 2 เปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ก่อนและหลังการทดลอง

การทดสอบ	M	S	t
ก่อนการทดลอง	13.97	3.90	6.93**
หลังการทดลอง	18.83	1.18	

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันมีวินัยในตนเอง หลังการทดลองสูงขึ้น
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 3 เปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน ก่อนและหลังการทดลอง

การทดสอบ	Md	Sd	t
ก่อนการทดลอง	13.40	4.67	5.05**
หลังการทดลอง	16.97	3.31	

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวันชีวิต มีวินัยในตนเองหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาวิสัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความมุ่งหมายของการวิจัยลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบวิสัยในตนเองระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีวิสัยในตนเองก่อนและหลังการทดลองระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน

สมมติฐานในการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน มีวิสัยในตนเองสูงขึ้นแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีวิสัยในตนเองสูงขึ้น
3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน มีวิสัยในตนเองสูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 175 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียน 60 คน แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายสุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยมีขั้นตอนการคัดเลือก ดังต่อไปนี้

2.1 สุ่มเด็กจำนวน 2 ห้องเรียนจากประชากร 5 ห้องเรียนโดยการจับสลาก

2.2 สุ่มเด็กแต่ละห้องจากข้อ 2.1 เป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1

กลุ่ม

2.3 ให้ผู้ปกครองของเด็กที่สุ่มได้ในข้อ 2.2 เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ด้วย

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครอง ใช้ชุดความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ วินัยในตนเอง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

4.1 ชุดความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเอกสารจำนวน 9 เล่ม

4.2 แบบทดสอบวินัยในตนเองและคู่มือการใช้แบบทดสอบที่ปรับปรุงขึ้นจากแบบทดสอบวัดความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา ของกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและผู้วิจัยสร้างเพิ่มเติม

แบบทดสอบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยนี้แต่ละข้อมีคะแนนเต็ม 1 คะแนน คำตอบใดแสดงถึงการกระทำหรือการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ 1 คะแนน คำตอบที่แสดงถึงการกระทำหรือการมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ให้ 0 คะแนน ซึ่งแบบทดสอบนี้มีความเชื่อมั่น .9670

5. วิธีดำเนินการทดลอง

5.1 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน ดังนี้

5.1.1 ประชุมครูประจำอนุบาลปีที่ 2 ทั้งหมด เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทดลองวิธีดำเนินการทดลองและทำการจับสลากกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2 พบและชี้แจงกระบวนการส่งชุดจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองแต่ละครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง

5.1.3 จัดประชุมผู้ปกครองเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 และ 2/5 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อชี้แจงความสำคัญของการส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัย ชี้แนะในการช่วยพัฒนาเด็กและแนวทางในการส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัย

5.1.4 ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ซึ่งเป็นห้องทดลองดำเนินการประชุมผู้ปกครองแนะนำจุดสาระเรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" การจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัยในตนเอง ตามกิจกรรมในจุดสาระและการบันทึกข้อมูลพฤติกรรมในส่วนท้ายของทุกกิจกรรมส่งคืนครูประจำชั้น

5.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบวินัยในตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยปรับปรุงและสร้างเพิ่มเติมจากแบบทดสอบความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กก่อนระดับประถมศึกษา ของกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

5.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ โดยเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองได้รับจุดสาระชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" จากครูประจำชั้นสัปดาห์ละ 1 เล่ม เพื่อนำไปให้ผู้ปกครองศึกษาและจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ตามกิจกรรมในจุดสาระสัปดาห์ละ 3

กิจกรรม และบันทึกข้อมูลในส่วนท้ายของแต่ละกิจกรรมทยอยส่งคืนครูประจำชั้น เด็กปฐมวัย กลุ่มควบคุมได้ทำกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ตามแนวทางในการส่งเสริมวินัยในตนเองซึ่งผู้ปกครองได้รับความรู้จากการประชุมผู้ปกครอง

5.4 ผู้วิจัยรวบรวมบันทึกพฤติกรรมในส่วนท้ายของแต่ละกิจกรรมตรวจสอบความร่วมมือของผู้ปกครองและข้อคิดของเด็กในการแก้ปัญหา

5.5 เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยได้ทำการทดสอบวินัยในตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง (Post-test) ด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกันกับข้อ 5.2

5.6 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน และนำคะแนนทั้งก่อนและหลังการทดลองมาทำการวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ VERSION 4.0 วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเพื่อสรุปผลการทดลองโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test แบบกลุ่มไม่เป็นอิสระจากกันเพื่อเปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สถิติ t-test แบบกลุ่มเป็นอิสระจากกัน เพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนความแตกต่างของวินัยในตนเองของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวันปรากฏผลดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวันมีวินัยในตนเองหลังการทดลองสูงขึ้นไม่แตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีวินัยในตนเองหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน มีวินัยในตนเอง หลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน มีวินัยในตนเองหลังการทดลองสูงขึ้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 การประชุมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่างก็ได้รับความรู้ในเรื่องพัฒนาการและความสำคัญของเด็กปฐมวัย และบทบาทและความสำคัญของผู้ปกครองในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งความรู้ที่ผู้ปกครองได้รับการประชุมก่อนการทดลองอาจมีส่วนช่วยให้ผู้ปกครองเด็กทั้งสองกลุ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมวินัยในตนเอง และอาจเป็นสาเหตุให้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุมสามารถมองเห็นปัญหาจากกิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวันที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมวินัยในตนเองแล้วชี้ชวนให้เด็กเห็นปัญหาและร่วมกันแก้ปัญหาดังกล่าวเพื่อส่งเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ตลอดจนช่วยให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทของตนในการส่งเสริมวินัยในตนเองของเด็ก การที่พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กจะเป็นอย่างไร จึงขึ้นอยู่กับอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านเป็นสำคัญ ดังที่ จันทนา ภาคบงกช กล่าวว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและช่วยลบลบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจในธรรมชาติของเด็ก ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการและคุณภาพของเด็ก (จันทนา ภาคบงกช. 2531 : 4 - 5) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ นิภา แก้วศรีงาม (2525 : 3) ที่ว่า การที่ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กถือเป็นการให้การศึกษาผ่านกระบวนการทางสังคม ซึ่งจะถ่ายทอดความรู้ไปสู่เด็กและสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

ดังนั้นความรู้ความเข้าใจที่ผู้ปกครองได้รับการประชุมผู้ปกครอง และการร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและคุณภาพของเด็ก จึงมีผลต่อการส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่ม แม้ว่าจะมีการใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมาเสริมแก่เด็กในกลุ่มทดลอง ก็ไม่ก่อให้เกิดผลที่แตกต่างกันในด้านวินัยในตนเอง

ของเด็กอย่างเด่นชัด แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยก็พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในกลุ่มนั้นทดลองนั้นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอยู่บ้าง

1.2 ผลจากความจำกัดของแบบทดสอบวินัยในตนเอง

จากการสังเกตพฤติกรรมและการสนทนากับเด็กปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง พบว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะของการมีวินัยในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยโครงการการปลูกฝังวินัยของคนในชาติ ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (2538 : 2) ได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น สามารถทำตามข้อตกลง มีเหตุผล มีน้ำใจ รู้จักการรอคอย และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งลักษณะของวินัยในตนเองดังกล่าวนี้ไม่สามารถใช้แบบทดสอบจากการทดลองครั้งนี้วัดให้ครอบคลุมได้ เนื่องจากแบบทดสอบมีลักษณะให้เด็กเลือกตอบจากภาพซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เด็กปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น เมื่อพิจารณาการตอบคำถามของเด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุม เด็กอาจมีโอกาสเลือกตอบคำถามโดยใช้การสังเกตจากสิ่งที่เด็กเห็นหรือปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองใช้การเลือกตอบคำถามตามเหตุผลและประสบการณ์ของตัวเอง ผลของการศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจึงไม่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด

2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีวินัยในตนเองหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจาก

2.1 กิจกรรมในชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมการสนทนาร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ปกครอง โดยมีการชี้ชวนให้เด็กสังเกตและทำความเข้าใจในปัญหาอย่างชัดเจนเพื่อทราบสาเหตุหรือที่มาของปัญหา คิดวิธีแก้ปัญหา และตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่คิดว่าเหมาะสมโดยเด็กเอง การแก้ปัญหาดังกล่าวจึงสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางความคิด เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขซึ่งเป็นพื้นฐานของการมีวินัยในตนเองซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ที่กล่าวว่า การชักชวนให้เด็กมองเห็นปัญหาโดยใช้สติปัญญาและช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้น ช่วยให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2538 : 1 - 2) ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างวินัยโดยพิจารณาตามเหตุผล และสร้างจิตสำนึกให้มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ตนกระทำ

2.2 การจัดกิจกรรมของผู้ปกครองช่วยส่งเสริมการช่วยกันคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเด็กและผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้เด็กตัดสินใจอย่างอิสระเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการตำหนิหรือคอยจับผิด แนวการสอนหาเป็นการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงเหตุผลและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เด็กจะเห็นความสำคัญของสิ่งที่ตนคิดและข้อเสนอแนะในการที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน จึงสามารถยอมรับและปฏิบัติตามได้ดียิ่งขึ้นสอดคล้องกับความคิดเห็นของวอลซ์ (Walsh, 1980 : 43) ที่กล่าวว่า วินัยในตนเองย่อมเกิดจากการที่เด็กยอมรับข้อตกลงและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างขึ้น ช่วยให้ได้เรียนรู้และเข้าใจถึงการที่จะอยู่ร่วมกันภายใต้ข้อตกลงโดยไม่มีการฝ่าฝืนหรือบังคับให้ทำตาม

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการที่ผู้ปกครองได้รับความรู้จากการประชุมก่อนการทดลอง และได้รับการส่งเสริมความรู้ในรูปของชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ช่วยให้ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และพัฒนาความรู้ ความเข้าใจตามเหตุผล เกิดการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางขึ้นในตัวเด็ก จึงส่งผลให้เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีวินัยในตนเองสูงขึ้น

3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมวินัยในตนเองโดยใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวันมีวินัยในตนเองหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุมมีโอกาสได้รับการส่งเสริมวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันจากผู้ปกครอง และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้ปกครองก่อนดำเนินการทดลองนอกจากจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการส่งเสริมวินัยในตนเองที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ โรเจอร์ (Rogers) ที่กล่าวว่า การที่เด็กมีโอกาสแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนะและตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่คิดว่าเหมาะสมด้วยตนเองในบรรยากาศของการยอมรับ และกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระทั้งการพูด การกระทำ เด็กจะสามารถคิดและกระทำกิจกรรมได้โดยไม่มีความรู้สึกลังเลกังวล นอกจากนั้นการแสดงความชื่นชมของผู้ปกครองเมื่อเด็กทำสิ่งที่ดีงามและกล่าวย้าให้เกิดความมั่นใจในการกระทำ ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดี มีกำลังใจที่จะทำสิ่งที่ดีงามต่อไป (จันทนา ภาคบังษ, 2528 : 47 - 48)

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองดังกล่าวจึงมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาวินัยในตนเองขึ้นแก่เด็กปฐมวัยและเป็นผลให้เด็กปฐมวัยในกลุ่มควบคุมมีวินัยในตนเองหลังการทดลองสูงขึ้น

ข้อสังเกตจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่เกิดขึ้น ดังนี้

ด้านตัวเด็ก

1. จากบันทึกข้อมูลย้อนกลับและการสนทนากับผู้ปกครองภายหลังการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันแล้ว พบว่า เด็กปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองตามที่ กรุณา กิจยพันธ์ (2517 : 21) วิภาหวัน มูลสถาน (2523 : 23) และช.ชนบท (2530 : 48 - 49) ได้สรุปไว้ ซึ่งเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมสูงชัน มีทักษะกระบวนการคิดแบบเอนกนัยและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันแบบวิธีวิทยาศาสตร์มากขึ้น และมีความภาคภูมิใจเมื่อได้กระทำในสิ่งที่เขาตัดสินใจว่าดี และได้รับคำชมเชย รวมทั้งมีความระมัดระวังในการกระทำของตนเองมากขึ้นเพื่อลดการสร้างปัญหาในสังคมและสิ่งแวดล้อม

2. จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มภายหลังการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน พบว่า พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีความแตกต่างจากกลุ่มควบคุม โดยเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีความรู้แจ้งแจ่มใส ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อตกลงต่าง ๆ ของห้องเรียนและของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเหตุผล รู้จักอดทนอดกลั้น มีความรับผิดชอบ รวมทั้งการมีน้ำใจต่อผู้อื่น และมีการคาดคะเนผลของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะกระทำ ซึ่งล้วนเป็นลักษณะของวินัยในตนเองทั้งสิ้น

ด้านผู้ปกครอง

จากบันทึกพฤติกรรมในส่วนท้ายของทุกกิจกรรม และการสนทนากับผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กมากขึ้น เข้าใจวิธีการส่งเสริมวินัยในตนเองที่ถูกต้องเหมาะสมแก่เด็ก รวมทั้งตระหนักถึงความจำเป็นและบทบาทของตนในการส่งเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็ก และผู้ปกครองในกลุ่มทดลองมีความเห็นว่าการมีชุดความรู้แก่ผู้ปกครองต่อไปอีกจนจบปีการศึกษา เพราะช่วยให้ลูกเข้าใจเหตุผลและมีวินัย

ในตนเองสูงขึ้นและยังเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้ปกครองได้ใกล้ชิดกับเด็ก มีความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก มีกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับลูกได้อย่างเหมาะสม และช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างสอดคล้องกับทางโรงเรียนมากขึ้น

ด้านตัวครู

จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นเกี่ยวกับชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองหลังจากที่ได้ส่งชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและระหว่างดำเนินการทดลอง ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นต่อการจัดกิจกรรมตามชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและมีความสัมพันธ์กับครูประจำชั้นมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ครูประจำชั้นของเด็กในกลุ่มทดลองมีความเห็นว่าชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเด็ก ผู้ปกครองและครู เพราะปัญหาต่าง ๆ ในแต่ละกิจกรรมนั้นเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของบุคคลที่มีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับเด็กปฐมวัย มีความสะดวกในการดำเนินการและการติดต่อกับผู้ปกครอง และยังสังเกตพบว่าผู้ปกครองมีความสนใจและให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกี่ยวกับการศึกษาเด็ก และติดตามการปรับพฤติกรรมของเด็กมากขึ้น ดังนั้นการสื่อสารแบบสองทางจึงเป็นวิธีการที่ให้ประโยชน์และควรได้รับการส่งเสริมให้ทำไปใช้ในระบบการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

1.1 ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันแก่เด็กปฐมวัยนี้เป็นรูปแบบการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษานอกระบบได้เป็นอย่างดี เป็นการพัฒนาผู้ปกครองควบคู่ไปกับการพัฒนาเด็ก

1.2 ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองช่วยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการตามวัย

1.3 ชุติให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนี้ สามารถใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและการรู้คิด (Cognitive) รวมถึงการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocenterism) ของเด็กปฐมวัย ซึ่งส่งผลต่อการเสริมสร้างวินัยในตนเองที่สูงขึ้นต่อไป

1.4 ในกรณีที่พบว่า ชุมชนหรือผู้ปกครองไม่เคยให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน อาจใช้ชุติให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน อันเป็นพื้นฐานของการให้ความร่วมมือที่ดีต่อไป

1.5 การปฐมนิเทศผู้ปกครองเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับความสำคัญและบทบาทของผู้ปกครองต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยก่อนเริ่มใช้ชุติให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจะช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากทางบ้านในการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะในการทาวิจัย

2.1 การทดลองครั้งนี้เป็นการทดลองระยะสั้น จึงควรมีการศึกษาในระยะยาว เพื่อติดตามผลของการทดลองที่มีผลต่อวินัยในตนเองระยะยาว

2.2 การศึกษาวินัยในตนเองเป็นการศึกษาสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าวิธีการใดสามารถส่งเสริมได้ถูกต้อง เหมาะสม และให้ผลดีที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิธีส่งเสริมวินัยในตนเองด้วยวิธีอื่น ๆ อีก เช่น วินัยในตนเองที่เกิดจากการแนะนำให้เด็กกระทำในสิ่งที่เหมาะสมตามความต้องการของผู้ใหญ่ ควบคู่กับการชี้แนะด้วยเหตุผลและการชมเชย และศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางชีวภาพของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ใช้ชุติให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เช่น ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ การศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุติให้ความรู้แก่ผู้ปกครองควบคู่กับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวินัยในตนเอง เช่น กิจกรรมการช่วยเหลือ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระ

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่ควรนำมาปรับปรุงหรือจัดทำเป็นกิจกรรมเพิ่มเติม

2.5 ควรมีการศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยการนำชุติให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มาจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัยในชั้นเรียนในช่วงกิจกรรมสนทนาข่าวสารและเหตุการณ์ประจำวัน

2.6 ควรมีการศึกษาถึงผลของการใช้ชุดความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ที่มีผลต่อการพัฒนาพัฒนาการด้านภาษา และการแก้ปัญหา

2.7 การศึกษาวิจัยในตนเองโดยการใช้แบบทดสอบอย่างเดียวน่าจะไม่เพียงพอต่อการวัดวิจัยในตนเอง ควรมีการศึกษาโดยใช้แบบทดสอบควบคู่กับวิธีอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม

2.8 ควรมีการพัฒนาแบบทดสอบให้ครอบคลุมลักษณะของวิจัยในตนเองด้านต่าง ๆ มากขึ้น

2.9 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองตามแนวโน้มที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรุณา กิจชัยน. ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอก และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปรินิพนันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- กานต์ รัตนพันธ์. การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าว กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้. ปรินิพนันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชการรัฐมนตรี. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 - 2539. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2535. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การดูแลและให้การศึกษาเด็กเล็กในระดับ ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2528.
- จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ. ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 44. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- จินตนา หมู่ผึ้ง. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. กรุงเทพฯ : โอเคเอ็นสโตร์, 2522.
- เจษฎา สุภาจเสณ. การศึกษาความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน. ปรินิพนันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน. ปรินิพนันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- จันทนา ภาคบงกช. สอนให้เด็กคิด : โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

- จันทนา ภาคงกช. เอกสารประกอบการศึกษาวิชา ปว.541 การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- _____. เอกสารประกอบการสัมมนาผู้บริหารงานอนุบาลศึกษา โครงการ "พัฒนาหลักสูตร
อนุบาลศึกษา" กรุงเทพฯ. 14 - 18 พฤศจิกายน 2536.
- เฉลิมพล คันสกุล. พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียน
ในเขตการศึกษา 3. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 25321. อัดสำเนา.
- ช.ชนบท (นามแฝง). "วินัยในตนเองสอนให้เกิดขึ้นได้อย่างไร," สารพัฒนาหลักสูตร.
 63 : 48 - 49 ; มิถุนายน 2530.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการศึกษาระดับอนุบาล.
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- เขียรศรี วิวิธศิริ. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประสานมิตร, 2529.
- ชุมพล หัตถสุวรรณ. "เทคนิคบางประการในการกระตุ้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ
- ความคิดเชิงแก้ปัญหา," สสวท. 16(3) : 17 - 21 ; กรกฎาคม - กันยายน
- 2531.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. แบบแผนการทดลองและสถิติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จณี. จริยธรรมของเยาวชนไทย.
 รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประสานมิตร, 2520.
- ธีระ สุมิตร และพรอนงค์ นิยมคำ. รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว. กรุงเทพฯ :
- สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2528.
- นิภา แก้วศรีงาม. "พ่อ - แม่ - ลูก (ตอนลูกวัยก่อนเข้าเรียน)," ฟ้ารามาแพง.
 10(4) : 40 - 47 ; มีนาคม 12528.
- นิภา แก้วศรีงาม. เอกสารประกอบการบรรยายนโยบายในการอบรมผู้ปกครอง.
 กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.

ประสาธ อิศรปรีดา. จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2523.

พัชรี สวนแก้ว. พ่อ แม่ และครู. กรุงเทพฯ : ภาควิชาโรงเรียนสาธิต คณะครุศาสตร์

วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2532.

_____ . เอกสารประกอบการสอน 2174503 การให้การศึกษาแก่พ่อแม่. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาโรงเรียนสาธิต คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2532.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). "สรุปคำบันทึกการตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับวินัยของคน

ในชาติ," เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การปลูกฝังวินัยของคนในชาติ.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, มกราคม 2538.

ยุพดี เคชะอังกู. การทดลองใช้ดัชนีชี้วัดเป็นสื่อกลางเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยแห่งตน

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินทิพณ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

เยาวพา เคชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

รัชนี้ รัตน. ผลการใช้กิจกรรมจากชุดความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความสามารถในการใช้

กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย. ปรินทิพณ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ละเมียด ลิมอักษร. "ผู้ปกครองกับผลสำเร็จในการเรียนของเด็ก," ประชาศึกษา,

(22) : 11 - 21 ; 11 มกราคม 2514.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :

ศึกษาพจนานุกรม, 2528.

วรภรณ์ รักวิจัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 1727.

วิจัยพฤติกรรมศาสตร์, สถาบัน. รายงานการวิจัยโครงการการปลูกฝังวินัยของคนในชาติ.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.

วิภากรณ์ มูลสถาน. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง

ปรินทิพณ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2523. อัดสำเนา.

สนั่น สุมิตร. วินัยในตนเอง. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ✓

2521. อัดสำเนา.

สุโขทัยธรรมธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 1 - 7. กรุงเทพฯ : กราฟิเคอาร์ท, 2526.

_____. สัมมนาการประถมศึกษา หน่วยที่ 1 - 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมธรรมาธิราช, 2537.

สุชา จันทน์เอม. "เด็กกับการสร้างระเบียบวินัย," วารสารแนะแนว. 2 : 49 - 53 ; ✓

กรกฎาคม - กันยายน 2511.

สุนิตย์ แป้นนาบอน. "ของวัตถุที่มีค่ามากที่สุดที่พ่อแม่ควรให้แก่ลูก ๆ," วิทยาคารย.

ธันวาคม 2527.

อัญชลี ไสยวรรณ. รวมบทความทางวิชาการการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ :

คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2535.

อารี รังสีนันท์. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

Bloom, B.S. Stability and Change in Human Characteristics.

New York : John Wiley and Son, 1964.

Bourne, L.E. Jr., R. Ekstrand and R. Dominoski. The Psychology of Thinking. New Jersey : Prentice - Hall, 1971.

Dayaswal, S. Foundation of Education Psychology. U.S.A. : Arnold Hienimaun, 1974.

Eysenck, H.J., A.W. Wurzburg and M.R. Berne. Encyclopedia of Psychology. London : Search Press, 1972.

Gail, G.M. Mother Start and Account of an Educational. The Scottist Council for Research in Education, 1981.

Good, C.V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw - Hill Book, Co., 1973.

Jersild, A.T. Child Psychology. 6th ed. New York : Prentice Hall, 1968.

Lillard, P.P. Montessori : A Modern Approach. New York : Schocken Book, 1972.

- Mussen, P.H. and J.J. Conger. Child Development and Personality. New York : Harper and Brothers, 1965.
- Mussen, P.H., J.J. Conger and J. Kagan. Child Development and Personality. 3rd ed. New York : Harper and Row, 1969.
- Peck, R.F. "Family Patterns Correlated With Adolescent Personality Structure," Journal of Abnerman and Social Psychology. 62 : 374 ; November, 1958.
- Read, K.H. The Nursery School. Philadelphia : W.B. Saunder Company, 1957.
- Sarah, H.L. and others. Good School For Young Children. London : Collier - Memillan, 1971.
- Sear, R.R., E.E. Maccoby and H. Levin. Patterns of Child Rearing. New York : Petersonb Row, 1957.
- Shaklee, B.D. "The Effectiveness of Teaching Creative Problem Solving Techniques to Enhance the Problem Solving of Ability of Kindergarten Students," Dissertation Abstracts International. 46(10) : 2915A : April, 1986.
- Sheviakov, G.V. and R. Fritz. Discipline for Today's Children and Youth. Association for Supervision and Curriculum Development Washington D.C. 1965.
- Sylva, K.J., S. Bruner and P. The Relationship Between Play and Problem Solving in Children Three to Five Year. In J.S. Bruner, A. Jolly & K. Sylva (Eds), Play Its Role in Development and Evaluation Harmondsworth, Middlesex : Penguin, 1976.
- Trouman, A.R. and L.E. Lichtenberg. "Problem Solving in the General Mathematics Classroom," The Mathermetics Teacher. 67 : 590 ; November, 1970.
- Torrance, E.P. Education and the Creative Potential. Minncapolis : The Lund Press, Inc., 1965.
- Vincent, E.L. Human Psychological Development. New York : The Ronald Press Company, 1961.
- Walsh, H.M. Introducing the Young Children to the Social World. New York : Macmillan Publishing, 1980.
- Wills, C.D. and W.H. Stegeman. Living in the Kindergarten. Chicago : Follett Publishing Co., 1957.
- Wiggins, T.S. and others. The Psychology of Personality Reading. New York : Addison - Wesley, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 4 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ

ข้อคำถาม	ค่าสหสัมพันธ์
1	.7011
2	.7310
3	.7950
4	.8617
5	.8138
6	.6883
7	.7828
8	.9035
9	.7053
10	.7663
11	.7407
12	.7407
13	.7206
14	.7663
15	.8058
16	.8730
17	.7828
18	.8396
19	.8617
20	.8144

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบทดสอบทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ภาคผนวก ข

- เอกสารประกอบการประชุมผู้ปกครองเรื่อง "การสร้างเสริมวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย"
- ตารางแจกชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

เอกสารประกอบการประชุมผู้ปกครอง เรื่อง "การสร้างเสริมวินัย
ในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย" ณ หอประชุมโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ

16 กรกฎาคม 2537

โดย

กฤษณี กุฬรัตน์

"การสร้างเสริมวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย"

ขอบข่ายของเนื้อหา

- ความสำคัญของเด็กปฐมวัย
- ความสำคัญของผู้ปกครองต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- การส่งเสริมวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย

ความสำคัญของเด็กปฐมวัย

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั่วไปต่างยอมรับถึงความสำคัญของเด็กในช่วงปฐมวัย (0 - 6 ปี) ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุดของชีวิตมนุษย์ เป็นระยะเวลาของการสร้างรากฐานของชีวิต การพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพมีผลมาจากการส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่ปฐมวัยซึ่งเป็นระยะวิกฤตที่เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ดังคำกล่าวที่ว่า "เด็กปฐมวัยเป็นวัยทองของชีวิต เด็กจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในชีวิตขึ้นอยู่กับผลของการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก" (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 2) การกระตุ้นทางตา หู ลิ้น จมูก และกาย ให้เด็กได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัสและได้เรียนรู้โดยการเล่นตั้งแต่ปฐมวัย และยิ่งในช่วงเวลานั้นหากเด็กได้รับความรักจากพ่อแม่ จะช่วยให้ใยประสาทในเซลล์สมองขยายออกงาม ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย มีชีวิตชีวา รู้เหตุผล อันเป็นพื้นฐานการพัฒนาเด็กให้สมบูรณ์มากที่สุด "เด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้ทุกอย่างในวัยที่เขายังเล็กอยู่" ถ้าหากวัยนี้ไม่ได้รับการเอาใจใส่ เมื่อพ้นวัยนี้ไปแล้วเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยความยากลำบาก ในบางอย่างก็ไม่สามารถเรียนรู้ได้อีกเลย จึงเป็นความจำเป็นและเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่เด็กวัยนี้ควรจะได้รับการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเขา

ความสำคัญของผู้ปกครองต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

นักการศึกษากล่าวว่า การให้ความรักและความอบอุ่นในระยะเริ่มต้นของชีวิตเป็นพื้นฐานสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู วิธีการเลี้ยงดูตลอดจนพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น การเรียนรู้ครั้งแรกของเด็กเริ่มต้นที่บ้านจากการที่เด็กได้มี

ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้เป็นแม่ ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีผลต่อพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิด จิตใจ ของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต บุคลิกคนเรานั้นเริ่มพัฒนามาตั้งแต่ช่วงแรกของชีวิต การอบรมเลี้ยงดูและการกระทำเป็นตัวอย่างจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็กจะเลียนแบบบิดามารดาและผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับตน พ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างแก่เด็กทุกวินาที เพราะการกระทำทุกอย่างของพ่อแม่และสภาพแวดล้อมจะถูกประทับเข้าไปในตัวเด็กเสมือนแม่พิมพ์ที่หล่อหลอมจิตใจ ซึ่งสามารถส่งผลได้ทั้งทางบวกและทางลบ ความบกพร่องทั้งทางตรงและทางอ้อม การแสดงออกทางความรู้สึกของผู้ปกครองให้เด็กเห็นสิ่งเหล่านี้จะสะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรมของเด็ก

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ผู้ปกครองนอกจากมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการอบรมเลี้ยงดูและตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กได้แก่ ความต้องการในการดำรงชีวิต ความต้องการด้านความรักความอบอุ่นแล้ว ยังมีหน้าที่ในการอบรมระเบียบทางสังคมเบื้องต้น ได้แก่ สร้างเสริมคุณลักษณะและสุนนียสัที่ดี อบรมมารยาททางสังคมที่ดีในการดำรงชีวิต ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมและช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างเต็มที่ โดยกระตุ้นให้คิดและแก้ปัญหา ส่งเสริมความสนใจและให้โอกาสทำในสิ่งที่สนใจ และฝึกให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ง่าย ๆ ของครอบครัวด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น ให้เวลาและความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองประการหนึ่งคือ การช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างเต็มที่โดยกระตุ้นให้เด็กคิดและแก้ปัญหา การแก้ปัญหาเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการสอนให้เด็กคิด การที่จะสามารถแก้ปัญหาได้ก็ต้องได้รับการฝึกฝนทักษะการคิดอยู่เสมอ การคิดเป็นจุดเริ่มต้นให้คนเราแสดงออกในสิ่งที่ตั้งาม เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ ช่วยให้คนมีประสิทธิภาพ การกระตุ้น ส่งเสริม และฝึกฝนทักษะการคิดทำให้เด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผล และการรู้จักคิดจะช่วยให้เด็กนำสิ่งที่ตนเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาค้าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนปัญหาของสังคมได้อย่างเหมาะสม

การส่งเสริมวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย

แม้การแก้ปัญหาค้าง ๆ ทั้งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอาจทำได้โดยการให้ความรู้ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การอบรมสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบทางสังคมหรือ

การณรงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็ตาม ปัจจุบันยังพบว่าปัญหาต่าง ๆ มิได้ลดลงกลับทวีความรุนแรงขึ้นตรงที่บุคคลยังคงเลือกปฏิบัติตามกฎระเบียบในเวลาที่ไม่รู้ว่ามีผู้อื่นมองอยู่ และจากการศึกษาเรื่องการแก้ปัญหาพบว่าที่เป็นเช่นนั้นเพราะ บุคคลในสังคมไม่สามารถควบคุมตนเองได้เนื่องจากความเชื่อ ทศณคติ หรือค่านิยมที่เป็นอยู่ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลจึงนำไปสู่ปัญหาของสังคมที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน การส่งเสริมให้มีวินัยโดยเฉพาะวินัยในตนเองจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม วินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอุปนิสัยของเด็ก ช่วย让孩子เข้าใจเหตุผล ช่วยให้เด็กมีความอ่อนน้อม มีความเห็นอกเห็นใจ ความร่วมมือซึ่งกันและกัน การมีวินัยในตนเองทำให้เด็กมีการควบคุมจากภายในอย่างแท้จริง เพราะการมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนให้กระทำในสิ่งที่ตนรับรู้และยอมรับว่ามีคุณค่าทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การยอมรับนี้มีผลทำให้บุคคลเต็มใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม มีความละเอียดใจ ไม่สบายใจหากเกิดการกระทำที่ไม่ดี รวมทั้งการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งการมีวินัยในตนเองเช่นนี้ เกิดจากรากฐานแห่งความชื่นชอบ และอุดมคติหรือการยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ตนสร้างขึ้น ไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับให้กระทำตามคำสั่งของผู้อื่นหรือการลงโทษใด ๆ

การมีวินัยในตนเอง ไม่ได้เป็นคุณลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นลักษณะที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นในตัวเองได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมที่เด็กใกล้ชิดมากที่สุดคือบ้านและบุคคลในบ้าน บิดามารดาที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่ให้ตัวอย่างแก่เด็กทั้งการกระทำคำพูด และการแสดงความรู้สึก การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมและการกระทำเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กจะเลียนแบบ การสร้างวินัยในตนเองที่คั่นจะต้องเกิดจากความรัก ความอบอุ่นที่ได้รับจากบุคคลในบ้านรวมถึงการอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก และมีบรรยากาศที่เหมาะสมได้แก่ บรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับและมีอิสระ ไม่เคร่งเครียด ไม่มีความรู้สึกวิตกกังวล เด็กมีความรู้สึกสบายใจที่ได้กระทำในสิ่งที่ต้องการ

วินัยในตนเองส่งเสริมได้จากการให้เด็กมีส่วนร่วม หรือร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งมักแฝงอยู่ในกิจกรรมการเล่น และกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันโดยการหยิบยกสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเพื่อให้เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนทัศนคติและตัดสินใจร่วมกัน สร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา และ วอลซ์ (Walsh, 1980 : 43) เสนอแนะว่า การจะทำให้เด็กรู้ว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ เมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาแล้ว ให้โอกาสเด็กได้แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับสภาพปัญหานั้น และให้เขาตัดสินใจร่วมกันในการสรุปสภาพปัญหาและผลกระทบรวมทั้งสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา นั้น จากกระบวนการของการแลกเปลี่ยนและตัดสินใจร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา เด็กย่อมเห็นความสำคัญของข้อตกลงซึ่งเขามีส่วนร่วมสร้างขึ้นและให้การยอมรับปฏิบัติตาม ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และช่วยให้เด็กเข้าใจผู้อื่น เข้าใจกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข ดังนั้นจึงควรให้โอกาสเด็กได้ฝึกการสร้างวินัยในตนเองตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เพราะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาลักษณะนิสัยให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และคนที่วินัยในตนเองย่อมจะประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ได้ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น ซึ่งน่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหของสังคมได้อย่างแท้จริง

การหยิบยกสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวันให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เพื่อส่งเสริมวินัยในตนเองนั้น สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการส่งเสริมความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยส่งเสริมให้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่เขามีส่วนร่วมในการสร้างขึ้น การรู้จักรักษาสัญญาของตนเองและส่วนรวม และการเก็บของเข้าที่ เนื่องจากเด็กยังไม่มีความสามารถเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง การคิดหาเหตุผลยังติดอยู่ที่การรับรู้ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลและบอกเหตุผลอ้างอิงได้ ดังนั้นการส่งเสริมการแก้ปัญหาควรเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยจึงควรมีกระบวนการดังนี้

1. สำรวจปัญหา เมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หรือมีปัญหากเกิดขึ้น ผู้ปกครองสนทนาร่วมกับเด็กปฐมวัยถึงสภาพปัญหา สาเหตุ หรือที่มาของปัญหา
2. ช่วยกันคิดแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันคิดหรือมีส่วนร่วมในการคิดวิธีแก้ปัญหา และเลือกวิธีปฏิบัติ เพื่อจะแก้ปัญหด้วยตนเอง ในการคิดและปฏิบัติการแก้ปัญหของเด็แต่ละครั้งไม่ควรคาดหวังถึงผลว่าจะต้องแก้ปัญหได้
3. ชวนเด็กดำเนินการแก้ปัญหา ผู้ปกครองควรทบทวนที่สังเกตพฤติกรรมเด็ก และให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ โดยพยายามชี้แนะ กระตุ้น ให้เด็กแสดงความรู้สึกที่มีต่อปัญหานั้น ๆ เพื่อสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก และชมเชยในสิ่งที่เด็กกระทำ ซึ่งจะเป็นผลให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความเชื่อมั่น และมีกำลังใจที่จะทำสิ่งที่ดีงามต่อไป

ตัวอย่างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวันที่ยับยั้งขึ้นมาให้เด็กแก้ปัญหาเพื่อส่งเสริมวินัยในตนเอง

สถานการณ์ : มีเศษกระดาษ ก้อนน้ำ ก้อนขมตกอยู่ตามทางเท้า พื้นถนน บ้ายรถเมล์หรือโคนต้นไม้ ไม้หรือแฉับถนนบริเวณหน้าบ้าน

1. ชี้ชวนให้ลูกเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา

: "ลูกดูเศษขยะเหล่านี้สิ มีเศษขยะอยู่ตามพื้นถนน (โคนต้นไม้) อย่างนี้น่าดูไหม" "เพราะอะไร"

(ลูกอาจตอบได้หลาย ๆ อย่าง เช่น ไม่น่าดูเพราะสกปรก เทอะเทอะ ไม่สวยเหม็น)

: "ทำไมจึงมีเศษขยะตกอยู่ตามพื้น (หรือโคนต้นไม้) อย่างนี้นะ"

2. ให้ลูกลองคิดวิธีแก้ปัญหานี้และเลือกวิธีที่ลูกจะปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา โดยกระตุ้นให้เด็กแสดงความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อปัญหา เพื่อเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก

: "ถ้ามีเศษขยะกันมาก ๆ คนกวาดถนนคงเหนื่อยนะ แล้วจะทําอย่างไรดีจึงจะไม่มีขยะบนถนนอย่างนี้" (ลูกอาจบอกวิธีแก้ปัญหาก็ได้หลาย ๆ วิธี)

: "แล้วถ้าลูกรู้มีเศษขยะที่จะต้องทิ้ง ลูกจะทําอย่างไร" (ให้ลูกเลือกวิธีที่เขาจะปฏิบัติด้วยตัวของเขาเอง)

3. สังเกตพฤติกรรมลูกว่าเขาทําอย่างไรภายหลังสนทนากิจกรรมไปแล้ว เมื่อเห็นว่าลูกทิ้งขยะได้ถูกที่พ่อแม่ควรชมเชยสิ่งที่ลูกทํา เช่น "ลูกทิ้งขยะในถังอย่างนี้นี่นะ ขยะก็ไม่หกเลอะเทอะพื้น คนกวาดถนนก็ไม่ต้องเหนื่อยมาก" เด็กก็จะภูมิใจที่เขาทําในสิ่งที่ดี และสิ่งสำคัญคือพ่อแม่ซึ่งเป็นคนที่เขารักก็ชมว่าดี เด็กก็กำลังใจที่จะอยากจะทำอีก และเมื่อเขาได้ทำซ้ำ ๆ ซาก ๆ ก็จะทำให้เกิดความเคยชินจนกลายเป็นนิสัย

ฉะนั้นจากสภาพปัญหาในชีวิตประจำวันทุกปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเล่นของเล่นแล้วไม่เก็บ ขอบริเวณข้างของ ร้องไห้งอแงให้คนอื่นตามใจหรืออยากได้อะไรอยากได้นั้น ขอบุคคลเสียงดัง ๆ ตะโกน หรือปัญหาอื่น ๆ หากพ่อแม่ได้ยับยั้งขึ้นมาพูดคุยกับลูก และมีการ ชมเชยในสิ่งที่ดีที่ลูกกระทำบ้าง จะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลในสิ่งที่เขากำลังปฏิบัติและเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม ซึ่งน่าจะเป็นเรื่องที่สามารถช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้และเป็นการสร้างเสริมวินัยในตนเองจนเกิดเป็นความเคยชินกลายเป็นนิสัยที่ดีต่อไป

.....

ตารางการแจกแจงและข้อเสนอแนะในการใช้ชุดความรู้แก่ผู้ประกอบการส่งเสริม
ความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ตาราง 5 การแจกแจงสารชุดให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
ในชีวิตประจำวัน

ลำดับที่	ชุดกิจกรรม
1	ชุดกิจกรรมที่ 1 - 3
2	ชุดกิจกรรมที่ 4 - 6
3	ชุดกิจกรรมที่ 7 - 9
4	ชุดกิจกรรมที่ 10 - 12
5	ชุดกิจกรรมที่ 13 - 15
6	ชุดกิจกรรมที่ 16 - 18
7	ชุดกิจกรรมที่ 19 - 21
8	ชุดกิจกรรมที่ 22 - 24
9	ชุดกิจกรรมที่ 25 - 27

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมจากชุดความรู้แก่ผู้ปกครอง

1. ทุกวันศุกร์ของแต่ละสัปดาห์ผู้ปกครองทุกท่านจะได้รับจุลสารสำหรับจัดกิจกรรม 1 เล่ม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 3 กิจกรรม ท่านสามารถเลือกจัดกิจกรรมใดก่อน - หลัง ตามความเหมาะสมและโอกาสได้ โดยจัดกิจกรรมสันทนาการกับลูกเพียงวันละ 1 กิจกรรม
2. กิจกรรมที่ปรากฏในจุลสารทั้งหมดไม่กำหนดว่าต้องจัดทำเฉพาะที่บ้านเท่านั้น ท่านสามารถเลือกจัดตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องเหมาะสมกับแต่ละกิจกรรมได้ เช่น ที่ป้ายรถประจำทาง ในรถ ศูนย์การค้า หรือสวนสาธารณะ เป็นต้น
3. ขณะที่ผู้ปกครองสันทนาการกับเด็กอาจเปลี่ยนใช้คำอื่นแทนคำว่า "ลูก" ได้ เช่น ใช้คำว่า "หนู" หรือชื่อของลูกแทน

ตัวอย่าง ประโยคที่พูดว่า "ลูกชอบอยู่ในที่ที่มีขยะเลอะเทอะไหม"

อาจเปลี่ยนเป็น "หนูชอบอยู่ในที่ที่มีขยะเลอะเทอะไหม"

หรือ "น้องนี้ชอบอยู่ในที่ที่มีขยะเลอะเทอะไหม"

และในประโยคสุดท้ายของแต่ละกิจกรรมขอให้ผู้ปกครองพูดกับลูกด้วยคำพูดที่นุ่มนวล ซึ่งลักษณะการพูดเช่นนั้นจะเป็นแรงกระตุ้นให้ลูกอยากกระทำในสิ่งที่ดีงามต่อไป ไม่ควรพูดเน้นเสียงในลักษณะของคำสั่ง

4. ขณะสันทนาการให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาแต่ละปัญหาให้มาก และภายหลังการสันทนาการแล้วขอให้ผู้ปกครองบันทึกผลการแสดงพฤติกรรมของเด็กจากการที่เขาส่งเสริมมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ในส่วนท้ายของทุกกิจกรรม แล้วทยอยส่งคืนครูประจำชั้นก่อนรับจุลสารสำหรับจัดกิจกรรมเล่มต่อไป

5. หากท่านมีข้อเสนอแนะหรือปัญหาในการจัดกิจกรรม กรุณาแจ้งได้ที่ครูประจำชั้น

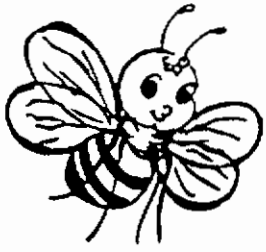
ขอขอบคุณในความร่วมมือจากทุกท่าน

ภาคผนวก ค

ตัวอย่าง ชุดให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
ในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่างแบบทดสอบและคู่มือการใช้แบบทดสอบวินัยในตนเอง

ตัวอย่าง ชุดให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ขอให้หนูคิดเอง

ชุดกิจกรรมที่ ๑ , ๒ , ๓

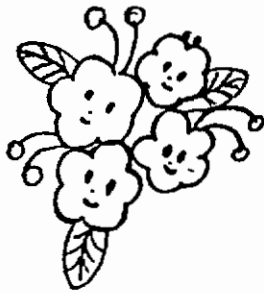
คำนำ

สภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง ความเจริญทางวัตถุเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้จิตใจคนพัฒนาตามไม่ทัน จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งพบได้โดยทั่วไปในชีวิตประจำวันจากความไม่มีระเบียบ บุคคลขาดการควบคุมตนเองนำไปสู่ปัญหาของสังคมซึ่งควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ด้วยการส่งเสริมให้มีวินัย โดยเฉพาะวินัยในตนเองแก่เด็กตั้งแต่ปฐมวัย

การสร้างวินัยในตนเองที่ดีนั้น นอกจากการให้โอกาสเด็กได้มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหาและสร้างข้อตกลงเพื่อนำไปปฏิบัติในโอกาสต่อไปแล้วยังเกิดจากความรัก ความอบอุ่น ที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด เด็กรักและไว้วางใจมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้จัดทำชุดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการเสริมสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย

กฤษณี กุฬรัตน์
ผู้วิจัย

เรื่องน่ารู้

พ่อแม่มีได้เป็นเพียงครูคนแรกของลูกเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดที่หล่อหลอม
ให้ลูกมีชีวิต และมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพของชีวิตลูกให้เติบโตเป็นคนดี มีวินัย อยู่ในสังคม
ได้อย่างมีความสุข

การส่งเสริมให้ลูกซึ่งอยู่ในช่วงปฐมวัย ปฏิบัติตนให้เหมาะสมในการรักษาสิ่งแวดล้อม
เป็นวิธีการหนึ่งของการสร้างวินัยในตนเอง ที่สามารถพัฒนาขึ้นได้จนเกิดเป็นนิสัยที่ดีต่อไป

กิจกรรมนำลง

กิจกรรมที่ ๑ "จะหีบลูกที่ตรงไหน"

สังเกตการณ์ สันทนาการลูกขณะให้ลูกคืบหน้าในด้วยกระดาษหรือรับประทานขนมขบเคี้ยวต่าง ๆ

- : "ลูกเคยเห็นถุงพลาสติกหรือถ้วยน้ำตกอยู่ตามพื้นบ้างไหม"
- : "การทิ้งของลงบนพื้นอย่างนี้ลูกว่าดีไหม" "เพราะอะไร"
- : "ลูกชอบอยู่ในที่ที่มีขยะเลอะเทอะไหม"
- : "เราคอยห้ามคนทุกคนไม่ให้ทิ้งของลงบนพื้นได้ไหม" "แล้วห้ามตัวเราเองได้ไหม"
- : "ถ้าลูกมีของที่จะต้องทิ้ง ลูกจะทำอย่างไร"
- : "แม่ (พ่อ) เชื่อว่าลูกจะเป็นคนหนึ่งที่พยายามไม่ทิ้งของลงบนพื้น"

การมีวินัยในตนเอง เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยเวลาในการสะสมจนเกิดเป็นความเคยชิน
ในระยะแรกลูกอาจทำไม่ได้อย่างที่เขาคิดไว้ ผู้ใหญ่ไม่ควรตำหนิหรือลงโทษ

บันทึกกิจกรรมที่ 1 เด็กชาย/เด็กหญิง.....

1. ลูกเล่าว่าถ้าทิ้งของลงบนพื้นจะเกิดอะไรขึ้น
.....
2. พฤติกรรมในการทิ้งขยะของลูกภายหลังสันทนาการกิจกรรมแล้ว ลูกทำอย่างไร
☐ ทิ้งด้วยกระดาษหรือถุงพลาสติกในถังขยะ ☐ ทิ้งลงบนพื้น
☐ อื่น ๆ

กรุณาส่งคืนครูประจำชั้น

กิจกรรมนี้ คุณพ่อ/คุณแม่ ร่วมบันทึก

กิจกรรมที่ ๒ “ช่วยเหลือกันสร้าง”

สถานการณ์

สถานการณ์ลูกไหมริเวณที่มีเศษขยะตกอยู่ที่ถนน

- : "ลูกดูเศษขยะเหล่านี้สิ ถ้าทุกคนทิ้งขยะลงบนถนนจนคนกวาดถนนกวาดไม่ไหว ลูกรู้ไหมขยะจะ ไปตกอยู่ที่ไหนได้บ้าง
- : "ลูกเคยรู้สึกอึดอัดเวลามีคนแน่นอยู่ในรถไหม"
- : "ลูกคิดว่าเวลาที่ระบายน้ำมีขยะอยู่ในท่อมาก ๆ มันจะรู้สึกอึดอัดเหมือนเราไหม"
- : "แล้วน้ำจะ ไหล ไปตามท่อ ได้ไหม หากไหลไปไม่ได้จะเกิดอะไรขึ้น"
- : "จะมีวิธีไหนบ้างที่จะช่วยไม่ให้ขยะตกไปอยู่ในท่อระบายน้ำได้"
- : "แล้วลูกคิดว่าลูกจะพยายามทำอย่างนั้นได้ไหม"
- : "แม่ (พ่อ) เชื่อว่าลูกทำได้ แม่ (พ่อ) จะคอยนะคะ"

เมื่อลูกทำไม่ได้ทุกครั้งอย่างที่เขาคิดได้ กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการ
ควรกล่าวชมว่า เขากำลังตั้งใจที่จะช่วยให้ลูกเห็นความสำคัญและพยายามทำดีที่สุดไป

8

บันทึกกิจกรรมที่ 2 เด็กชาย/เด็กหญิง.....

1. เมื่อถามว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าน้ำไหลไปตามท่อไม่ได้ ลูกตอบว่า

.....

2. เมื่อพบเศษขยะตกอยู่ที่พื้นลูกทำอย่างไร

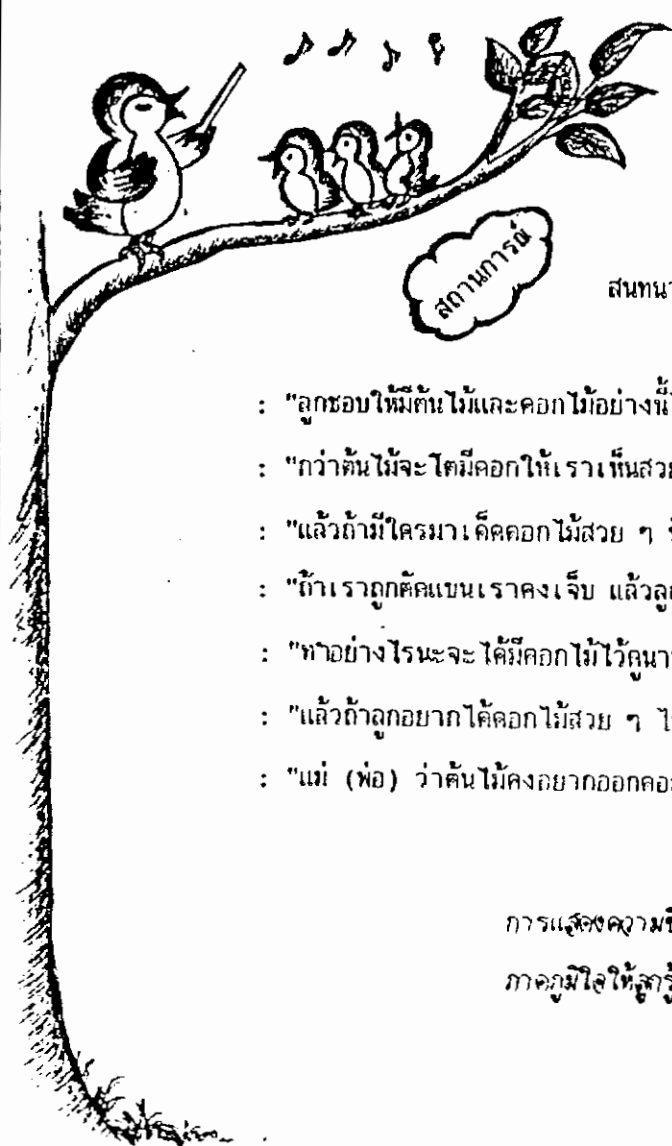
☐ เก็บผ่านใบโดยไม่มีใจ ☐ เก็บทิ้งในถังขยะ

☐ อื่น ๆ

กรุณาทำดีเหมือนเราทำดี

กิจกรรมนี้ คุณพ่อ/คุณแม่ ร่วมบันทึก

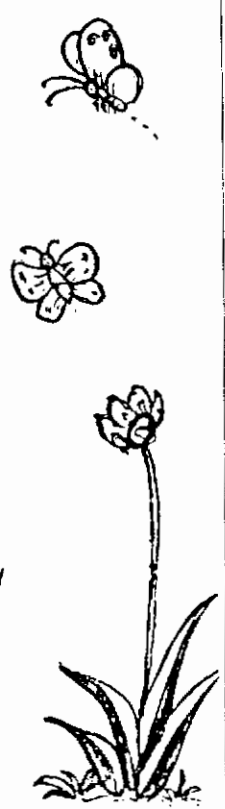

กิจกรรมที่ ๓ "ดอกไม้ในสระ"

สถานการณ์ชาวลูกเดินเล่นบริเวณที่มีต้นไม้ดอกไม้

- : "ลูกชอบให้มันไม้และดอกไม้แบบนี้ไหม" "เพราะอะไร"
- : "กว่าต้นไม้จะมีดอกไม้ให้เราเห็นสวย ๆ ลูกว่าคนปลูกเขาต้องใช้เวลาอยู่นานไหม"
- : "แล้วถ้ามีใครมาเด็ดดอกไม้สวย ๆ นี่ไปคนที่ปลูกเขาจะรู้สึกอย่างไร"
- : "ถ้าเราถูกตัดแขนเราคงเจ็บ แล้วลูกคิดว่าต้นไม้จะรู้สึกเหมือนเราได้ไหม"
- : "ทว่าอย่างไรจะได้มีดอกไม้ไว้นาน ๆ และคนปลูกก็ไม่เสียใจด้วย"
- : "แล้วถ้าลูกอยากได้ดอกไม้สวย ๆ ไปไว้ที่บ้าน ลูกคิดว่าจะทำอย่างไร"
- : "แม่ (พ่อ) ว่าต้นไม้คงอยากออกดอกสวย ๆ เพิ่มขึ้นอีกถ้าไม่ถูกรังแก เราคงดูแลมันนะ"

การแสดงความรักในสิ่งที่ปลูกกระทำเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้ลูกรู้สึกว่า เขาได้ทำในสิ่งที่เหมาะสม และควรปฏิบัติต่อไป

บันทึกกิจกรรมที่ 3 เด็กชาย/เด็กหญิง.....

ลูกทำดีคุณครูประจักษ์

กิจกรรมนี้ ลูกทำ/คุณแม่ ทำกับลูก

1. ลูกคิดว่าจะทำอย่างไรเมื่ออยากได้ดอกไม้สวย ๆ ไว้ที่บ้าน
.....
2. หลังการสนทนาแล้วลูกทำอย่างไรกับดอกไม้ที่อยู่ในบริเวณที่เดินเล่น
☐ แสดงความรักโดยไม่เด็ด ☐ เด็ดดอกไม้กลับบ้าน
☐ อื่น ๆ

เรียงร้อยด้วยคำ

ลูกจะดี เพียงใด ใช้ใครอื่น
 มาหยิบยื่น ให้ลูกได้ ตั้งใจหมาย
 จริงแท้ คือแม่พ่อ ผู้ก่อกาย
 สร้างลูกให้ เป็นคนดี มีวินัย

ความรักที่ พ่อแม่ ให้แก่ลูก
 เปี่ยมความสุข ชั่งใจ ไม่รู้หาย
 ลูกจะเป็น คนดี มีวินัย
 ให้พ่อแม่ ชื่นใจ ไม่เสียแรง

..... กฤษณ์ ภูพิชน์

ตัวอย่างแบบทดสอบวินัยในตนเองของ เด็กปฐมวัยและคู่มือการใช้แบบทดสอบ

คู่มือคำแนะนำการสอบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจงทั่วไป

1. แบบทดสอบชุดนี้วัดวินัยในตนเอง มีพฤติกรรมคือ
 - 1.1 การปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลง
 - 1.2 การรู้จักรักษาสัญญาของตนเองและของส่วนรวม
 - 1.3 การเล่นหรือทำงานแล้วเก็บของเข้าที่
 จำนวนข้อสอบที่ใช้วัดวินัยในตนเอง รวมทั้งฉบับมี 20 ข้อ
2. การทำแบบทดสอบ ให้เด็กทำเองในแบบทดสอบ
3. เมื่อคำแนะนำการสอบได้ 10 ข้อ แล้ว ให้เด็กพัก 5 นาที
4. ใช้เวลาในการคำแนะนำการสอบทั้งหมดประมาณ 45 นาที

การเตรียมการก่อนคำแนะนำการสอบ

1. ศึกษาคู่มือคำแนะนำการสอบทั้งหมดให้เข้าใจ
2. ตรวจสอบจำนวนแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก
3. กรอกข้อมูลบนหน้าปกแบบทดสอบของเด็กทุกคนให้เรียบร้อย
4. เตรียมดินสอสี หรือสีเทียน และกระดาษสำหรับเด็ก ปิดข้อสอบให้เพียงพอ
กับจำนวนเด็ก
5. จัดสถานที่สอบให้อยู่ในสภาพที่สะดวกสบาย จัดโต๊ะ เก้าอี้ เว้นระยะห่างกัน
พอสมควร
6. จัดให้มีผู้ช่วยทดสอบดูแลความสะดวก และดูแลเด็กปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่ง
7. ก่อนการคำแนะนำการสอบให้เด็กดื่มน้ำ และไปเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย

คู่มือการใช้แบบทดสอบ

คำชี้แจง

1. แจกแบบทดสอบ กระดาษปิดข้อสอบ ซึ่งมี ☐ สำหรับให้เด็กทดลองทำเครื่องหมายกากบาท (X) และคืนสอให้เด็กคนละ 1 ชุด
2. ผู้ดำเนินการสอบอ่านคำสั่งให้เด็กฟังซ้ำ ๆ และชัดเจนเฉพาะที่มีเครื่องหมายคำพูดเท่านั้น
3. ขณะดำเนินการสอบ ต้องเดินดูเด็กทุกคนปฏิบัติตามคำสั่งให้ถูกต้อง
4. เมื่อผู้ดำเนินการสอบบอกให้เด็กดูภาพใด ให้เด็กชี้ตามภาพนั้น ๆ ด้วย

ผู้ดำเนินการทดสอบ : "วันนี้คุณครูมีรูปภาพสวย ๆ มาให้เด็ก ๆ ดูและเลือกกากบาทข้อละ

1 ภาพ จากเรื่องที่ครูเล่าแต่มีข้อตกลงว่าเด็ก ๆ จะต้องกากบาทเมื่อครูบอกให้กา และเมื่อครูบอกให้เปิดหน้าอะไรจึงค่อยเปิดเด็ก ๆ ทำตามข้อตกลงนี้ได้ไหมคะ/ครับ "

หยดให้เด็กตอบ

: "เด็กที่เป็นเด็กดี จะต้องตั้งใจฟัง และทำด้วยตนเอง"

: "เด็ก ๆ ทุกคนดูที่กระดาน"

: ครูเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) บนกระดาน ให้เด็กดูและบอกได้ว่า

"นี่เรียกว่า เครื่องหมายกากบาท" เด็ก ๆ ลองเขียนเครื่องหมาย

กากบาท (X) ลงในช่อง ☐ นะคะ/ครับ

: เดินดูให้เด็กกากบาท (X) แล้วเริ่มดำเนินการสอบ

: "เด็ก ๆ ดูภาพหน้ามคะ/ครับ"

: "เด็ก ๆ ใช้กระดาษปิดภาพแถวล่างแล้วดูภาพแถวบนก่อนคะ/ครับ"

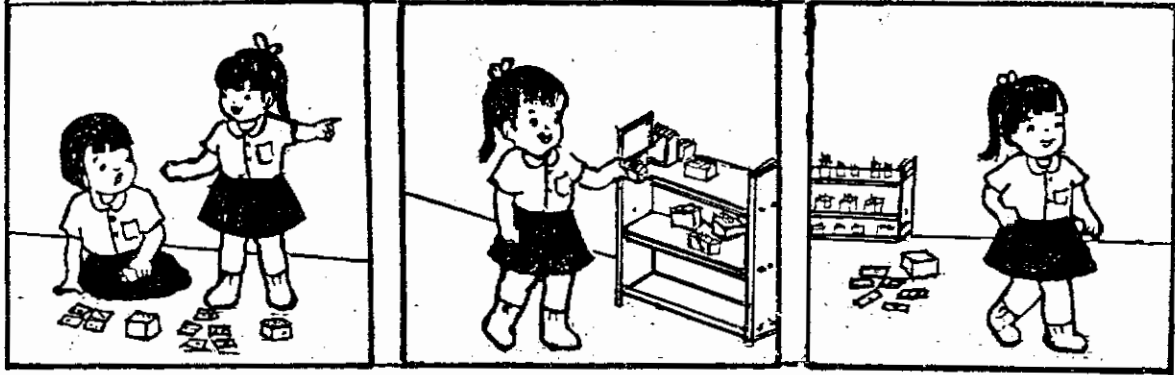
: "เด็ก ๆ ดูภาพแรก เป็นภาพเด็กขอให้เพื่อนช่วยเก็บเกมการศึกษาให้

: "ภาพที่สอง เป็นภาพเด็กเก็บเกมการศึกษาไว้ที่เดิม

: "ภาพที่สาม เป็นภาพเด็กรับลูกบอลและเดินไปโดยไม่เก็บเกมการศึกษา"

: "เด็ก ๆ เห็นทั้งสามภาพแล้ว ตั้งใจฟังเรื่องที่ครูจะเล่าไหมคะ/ครับ"

สถานการณ์ : ขณะที่หนูกำลังเล่นเกมการศึกษาอยู่ ผู้ปกครองมารับและจะรีบกลับ
หนูจะทำอย่างไร

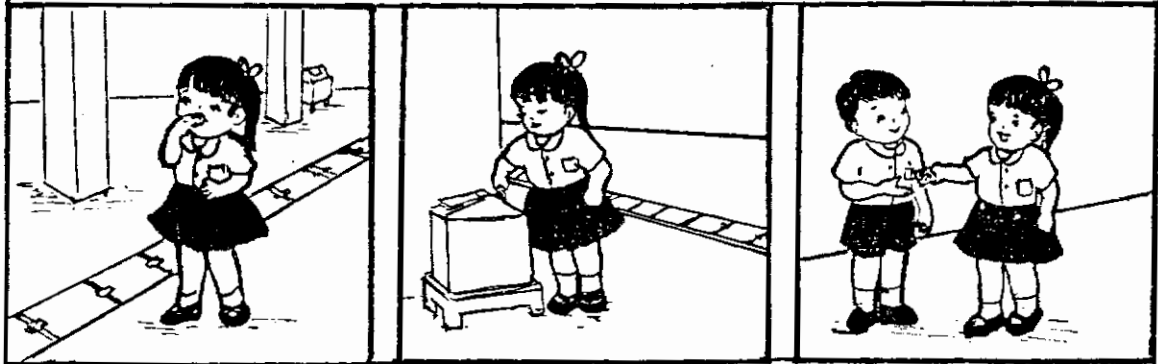

- : "เด็ก ๆ ดูภาพอีกครั้งนะคะ/ครับ"
- : ครูบรรยายทบทวนภาพทั้งสาม แล้วอ่านสถานการณ์ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง
- : "กากบาททับภาพที่เด็ก ๆ เลือกเพียงภาพเดียวนะคะ/ครับ กากบาทค่ะ/ครับ"
- : เมื่อเด็กทุกคนทำเสร็จแล้วให้ดำเนินการสอบข้อต่อไป

หน้ามดแถวล่าง

- ผู้ดำเนินการสอบ : "เด็ก ๆ เลื่อนกระดาษไปปิดภาพแถวบนแล้วดูภาพแถวล่างนะคะ/ครับ"
- : "เด็ก ๆ ดูภาพแรกนะคะ/ครับ เป็นภาพเด็กเก็บขนมขึ้นที่ท่าคกขึ้นมา
รับประทานต่อ"
- : "ภาพที่สอง เป็นภาพเด็กเก็บขนมขึ้นที่ตกไปทิ้งในถังขยะ"
- : "ภาพที่สาม เป็นภาพเด็กเก็บขนมขึ้นที่ท่าคกไปให้เพื่อน"
- : "เด็ก ๆ เห็นทั้งสามภาพแล้ว ตั้งใจฟังเรื่องที่ครูจะเล่านะคะ/ครับ"

สถานการณ์ : ขณะที่หนูกำลังรับประทานขนมอยู่ บังเอิญขนมตกลงไปที่พื้น
และไม่มีใครเห็น หนูจะทําอย่างไร

- : "เด็ก ๆ ดูภาพอีกครั้งนะคะ/ครับ"
- : ครูบรรยายทบทวนภาพทั้งสาม แล้วอ่านสถานการณ์ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง
- : "ถามหาทักภาพที่เด็ก ๆ เลือกเพียงภาพเดียวนะคะ/ครับ
ถามหาทักคะ/ครับ"
- : เมื่อเด็กทุกคนทําเสร็จแล้วให้ดำเนินการสอบข้อต่อไป

การศึกษาวิจัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดความรู้แก่ผู้ปกครอง
ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
เรื่อง "ขอให้หนูคิดเอง" และผู้ปกครองใช้กิจกรรม
ตามปกติในชีวิตประจำวัน

บทคัดย่อ
ของ
กฤษณี ภูพัฒน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
กรกฎาคม 2538

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบวินัยในตนเองระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่มีอยู่ระหว่าง 5 - 6 ปี จำนวน 60 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนอนุบาลสามเสน กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน กลุ่มทดลองได้รับการส่งเสริมวินัยในตนเองโดยผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กลุ่มควบคุมใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน การทดลองใช้เวลา 9 สัปดาห์ แบบแผนการทดลองเป็นแบบ Randomized Control - group pretest - posttest design

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และแบบทดสอบวินัยในตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน มีวินัยในตนเองสูงขึ้น ไม่แตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีวินัยในตนเองภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุมมีวินัยในตนเองภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF PRESCHOOL CHILDREN'S SELF - DISCIPLINE BY PARENTS
USING ACTIVITIES FROM THE PARENTAL EDUCATION PACKAGES
"LET ME THINK"

AN ABSTRACT
BY
KRITSANEE POOPATH

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
July 1995

The purpose of this study was to compare self-discipline between preschool children who were developed self-discipline by Parental Packages and preschool children who were developed self-discipline from daily life activities.

Sixty of 5 - 6 years preschool children of the 1994 academic year of Samsen Preschool, Bangkok, were simple randomized into the experimental and the control group. The experimental groups was provided with activities from the Parental Education Packages. The control group was provided with activities from daily life. The experimental period was 9 weeks. The design of this study was Randomized Control - Group pretest - posttest Design.

The instruments used were Parental Education Packages, and the test on self - discipline of preschool children. The t-test were used in analyzing the data.

The findings were as follows:

1. Self discipline of preschool children who were developed self - discipline by Parental Packages and preschool children who were developed self - discipline from daily life activities were not significantly different.

2. Self - discipline of preschool children who were developed self - discipline by Parental Packages was significantly increased at the .01 level.

3. Self - discipline of preschool who were provided with activities from daily life was significantly increased at the .01 level.